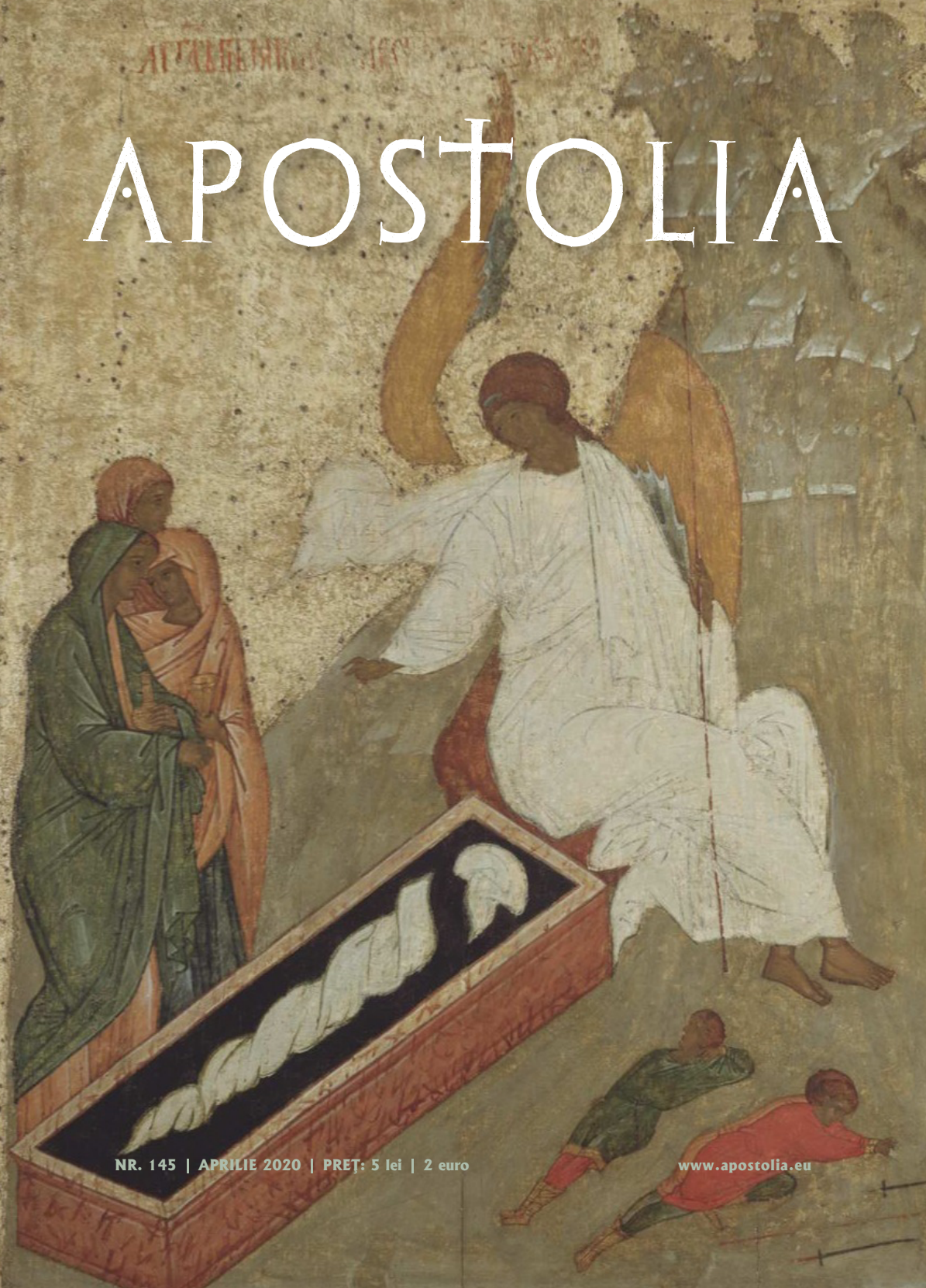

APOSTOLIA

NR. 145 | APRILIE 2020 | PREȚ: 5 lei | 2 euro

www.apostolia.eu

- 1 CUVÂNT PASTORAL LA ÎNVIEREA DOMNULUI
• Cuvântul Mitropolitului Iosif 1 • Cuvântul Mitropolitului Serafim 6
• Cuvântul Episcopului Siluan 10 • Cuvântul Episcopului Timotei 13
- 18 TÂLCUL EVANGHELIEI
Iisus judecat de Pilat. Păgânii întăresc osânda de moarte a Sinedriului. Mucenicia lui Hristos
- 28 CUVÂNT DE MÂNGÂIERE LA VREME DE PANDEMIE
- 32 SEMNUL
- 33 SĂ NU PIERDEM ROADELE POSTULUI
- 34 ASTĂZI FIUL LUI DUMNEZEU A PUS IARĂȘI FIREA OMENEASCĂ ÎN CINSTEA EI CEA DINTĂI
- 36 ȘCHIOPUL
- 38 DE CE...
- 40 DICȚIONAR LITURGIC
Icoana Învierii Domnului în cultul Bisericii Ortodoxe
- 44 DIN MORMÂNT IERTARE A RĂȘARIT
- 46 LUMEA DE DINLĂUNTRU
Hristos a înviat și nu mai există morți în morminte
- 50 PAGINA COPIILOR
- 52 IMAGINEA RAIULUI ÎN CÂNTĂRILE DIN PERIOADA TRIODULUI
- 55 VIAȚĂ SUB ASEDIU. PANDEMIA DE COVID-19 LA GRANIȚA DINTRE ȘTIINȚĂ ȘI TEOLOGIE
- 66 GÂNDURI LA CEAS DE CORONAVIRUS
- 70 REȚETE ȘI SFATURI PRACTICE

CUVÂNTUL MITROPOLITULUI IOSIF

MOARTEA ȘI ÎNVIEREA
LUI HRISTOS – IMNUL
DE IUBIRE A LUI
DUMNEZEU PENTRU OM

„În Cel înviat, în trupul Său proslăvit, în însăși deschizătura rănilor Sale nu mai domnește moartea, ci Duhul Sfânt, Suflarea de viață. Iar Crucea de biruință și de lumină, după care ne modelează Botezul, poate de acum să transforme situația cea mai disperată în moarte-înviere, în Paști, în «trecere» spre veșnicie.” (Olivier Clément, Întrebări asupra omului, Alba Iulia, 2019, p. 177)

*Preacuvioși și Preacucernici Părinți,
Preacuvioase Maici, iubiți frați și surori,
Hristos a înviat!*

Marea sărbătoare a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, Sărbătoarea sărbătorilor, ne face să tresăltăm an de an de bucurie. Prin Înviere, sensul vieții noastre s-a schimbat. Chiar dacă trecem prin clipe atât de grele, datorate pande-

miei, ne regăsim astăzi copleșiți de dragostea Celui care a lăsat totul pentru noi și ne-a vindecat de moarte. A venit, lăsând sânul Preasfintei Treimi, pentru a împlini voia Tatălui ceresc, așa cum ne spune chiar El în Evanghelia Sf. Ioan.

Înainte să se lase pe mâna celor care Îl vor face să pătimească bătăi și scuipări și ocară și Cruce și Moarte, Mântuitorul îi învață pe ucenicii Săi cum să trăiască atunci când El nu va mai fi cu ei. Apoi le arată că unitatea care este între El, Fiul lui Dumnezeu, și Tatăl este și între ucenicii Săi și El. Sau dacă nu este, această unitate trebuie să fie. Recunoaștem deja în aceasta Biserica. Legătura unității dintre El și ucenici o arată a fi ca și cea dintre El și Părintele ceresc. Această legătura este dragostea! Niciodată nu a vorbit Mântuitorul despre dragoste atât de mult

va iubi, și vom veni la el și vom face locaș la el” (In 14, 21-23)

Dumnezeu pune condiția esențială pentru ca El să vină în noi: nu se poate arăta celui care nu-L iubește. Pentru că iubire cu sila nu se poate, și iubirea din obligație nu este iubire liberă, este doar din teamă și interes, după cum ne spune și Sf. Vasile cel Mare.

precum în aceste ultime clipe ale vieții Lui petrecute cu ucenicii.

„Poruncă nouă dau vouă, să vă iubiți unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi, așa și voi să vă iubiți unul pe altul. În aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea iubire unii către alții” (In 13, 34-35)

Deci iată că lasă și un semn, Mântuitorul, semn clar că unitatea aceasta, dintre ucenici și El și dintre El și Părintele ceresc nu este altceva decât IUBIREA. Nu le spune: să vă iubiți cu o iubire oarecare, ci „cu iubirea cu care Eu v-am iubit pe voi”. Dar când le spune ucenicilor aceasta? Atunci când ei încă nu știau cu ce iubire i-a iubit pe ucenici, pentru că nu intrase încă în iureșul răutății omenești care dorea moartea Lui.

„Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acesta este care Mă iubește; iar cel ce Mă iubește pe Mine va fi iubit de Tatăl Meu și-l voi iubi și Eu și Mă voi arăta lui. [...] Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl

Ne încredințează Hristos nu numai că El va fi Cel ce i se va arăta celui care Îl iubește, ci și Tatăl. Ce înseamnă că El se arată? Înseamnă că Dumnezeu se face înțeles și se descoperă celui care Îl iubește. Și mai mult: „vom veni și vom face locaș în el”. Adică, putem spune, Dumnezeu își mută cerul, prin iubire, în lăuntrul nostru. Cum să mai vrem să facem altceva decât să iubim, dacă știm că Dumnezeu transformă în Cer sufletul care Îl iubește? Dar noi începem să Îl căutăm pe Dumnezeu undeva departe, uneori încercăm să dăm muniți la o parte. Însă acei muniți pe care trebuie să îi mutăm nu se găsesc în altă parte decât în noi, în inima noastră, în noi înșine. Și dacă o luptă trebuie dusă, aceea este lupta de a-L iubi pe Hristos, care ne spune în continuare:

„Precum m-a iubit pe mine Tatăl, așa v-am iubit și eu pe voi. Rămâneți în dragostea mea.” (In 15, 9)

Ce taină! Dar iată că aici Iisus ne descoperă ce fel de relație este între El și Tatăl, în

Sfânta Treime, și anume că relația între Dumnezeu Tatăl și Fiul, și cea dintre Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh este o relație veșnică de iubire. Hristos revelează, îi învață pe ucenici, și prin ei și pe noi, cele pe care le trăiește în sânul Preasfintei Treimi, și descoperă taina pe care o trăiește din Veșnicie: Dumnezeu vorbește despre El Însuși și despre legătura de iubire care este în unitatea Lui, în Sfânta Treime! Dar ce iubire Îl trimite pe Hristos pe pământ, ca să moară pe cruce? Ce fel de iubire Îl trimite pe El la noi ca să ia asupra Lui păcatul nostru, să fie ocărât, schingiuit, bătut, batjocorit, încoronat cu spini și țintuit cu cuie în mâini și în picioare și împuns cu sulița în coastă? Ne spune tot prin Sf. Ioan:

„Atât de mult a iubit Dumnezeu lumea încât pe Fiul Său cel Unul Născut L-a dat, ca tot cel ce crede într-însul să nu piară, ci să aibă viață veșnică.” (In 3, 16)

Ce fel de dragoste este aceasta? Ce fel de dragoste face Dumnezeu să pătrundă în omnire, dându-L pe propriul Său Fiu? Dumnezeu trimite Cuvântul care descoperă voia Lui, însă în final Hristos-Cuvântul nu mai spune nimic. Înaintea lui Pilat și a lui Caiafa a tăcut. Înaintea poporului care striga „răstignește-L, răstignește-L” a tăcut și acolo. Ce dragoste face Dumnezeu să pătrundă în noi, ce dragoste trimite sufletului nostru prin Fiul Său, dar și în propriul nostru sânge și în propria noastră carne, în omul întreg? Propriul Sânge și propria Carne a Fiului Său, îndumnezeite prin Întruparea Sa. Vedem venind spre noi chipul lui Avraam, care, încercat fiind în dragostea și în ascultarea lui față de Dumnezeu, a acceptat să își sacrifice propriul fiu pentru El. Avraam, de

fapt, preînchipuia în jertfa lui jertfa pe care o va face Dumnezeu Tatăl Însuși pentru noi. Și dacă pe Fiul, Cel pe care Îl iubește Tatăl din Veșnicie, dacă iubirea aceasta atât de mare o are pentru Fiul, și totuși Îl dă pentru noi oamenii, atunci cum ne iubește pe noi? Ne dăm seama, privind la Patimi, la Răstignire și la Învierea lui Hristos, că de fapt noi suntem purtați în marea taină a iubirii lui Dumnezeu fără ca măcar vreodată să ne dăm seama cât este aceasta de mare pentru om.

Mântuitorul ne spune: *„rămâneți în dragostea Mea!”* Să rămânem în El, adică să avem încredere până la capăt că dragostea Lui nu ne minte niciodată, pentru că o regăsim în jertfa Lui. Și Jertfa Lui este El Însuși, nu este altceva. Și nu ne dă nimic exterior Lui, ci se dă pe Sine Însuși. Și continuă:

„Dacă păziți poruncile Mele veți rămâne în dragostea Mea, precum și eu am păzit poruncile Tatălui Meu și rămân în dragostea Sa. Acestea vi le-am spus ca bucuria Mea să rămână în voi și bucuria voastră să fie deplină.” (In 15, 10-11)

Nimic nu bucură sufletul mai mult decât dragostea. Dumnezeu a lăsat în omul creat după chipul Său neliniștea până la aflarea adevăratei iubiri. Din pântecel mamei încă, din brațele părintești, iubirea este cea care ne aduce liniștea; apoi căutăm o viață întregă aurul cel neprețuit al iubirii. Auzim în jurul nostru în toate circumstanțele vorbinduse mult despre iubire. Atunci când într-adevăr simțim un dram de dragoste pentru cineva, și este și reciprocitate, câtă bucurie avem în suflet! Simțim că dragostea ne face mai buni, mai bucuroși, luminoși, iertători, și nu mai vedem răul celui alt, înțelegători fiind cu toți, privind într-o altă lumină lu-

mea, fiindcă totul are sens în viață, pentru că dragostea este în inimă, inundă inima. Putem înțelege puțin mai mult atunci bunăta-
tea, răbdarea, încrederea lui Dumnezeu față de noi. Să ne gândim cum ar putea fi iubirea Lui nesfârșită pentru noi, ce privire poate avea asupra noastră Dumnezeu, care este iubire. Și dacă am simți dragostea lui Dumnezeu cea nesfârșită în sufletul nostru oare cum am fi? Ce lumină ne-ar putea locui? „Rămâneți în dragostea mea, ca să fie bucuria mea deplină în voi!” – ne cheamă Mântuitorul. Mai ales acum să ne străduim să o cunoaștem, să o cerem de la Dumnezeu, pentru că suntem în inima Patimilor Lui, care ne-au adus Învierea. Toată ființa noastră, a creștinilor, bineînțeles, se impregnează de Patima Lui, de durerile Lui, dar și de bucuria Învierii, așa cum le-a spus mironosițelor: „Bucurați-vă!”. Când toată ființa noastră se impregnează de iubirea Lui, trăită cu noi în Suferințele și în Patimile Sale, ne trece și pe noi odată cu El în Înviere, în Paște. Creștini fiind, trăim din bucuria și din dragostea la care Hristos cel Înviat ne-a făcut părtași.

Iubiți frați și surori,

Domnul Hristos a tăcut în fața celor care Îl biciuiau, dar sângele care iese din Rănile Lui ne arată că este toată dragostea Cerului acolo. Acest Trup Îl primim și acest Sânge, îndumnezeite, în care este toată dragostea Lui. Aceste Sfinte Daruri ne umplu pe noi de dragostea dumnezeiască.

„Aceasta este porunca Mea, să vă iubiți unul pe altul cum v-am iubit Eu pe voi. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca viața

lui să și-o pună pentru prietenii săi. Voi sunteți prietenii Mei dacă faceți ceea ce vă poruncesc [...] De acum nu vă mai zic slujitori, că slujitorul nu știe ce face stăpânul Său, ci v-am numit prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl Meu vi le-am arătat vouă.” (In 15, 12-17)

La acest ceas al destăinuirilor lui Hristos către ucenicii Săi, și implicit către noi, aflăm cel mai minunat lucru din câte sunt sub soare și care ni se arată nouă prin Cruce. Acolo ne pune Mântuitorul față în față cu măsura iubirii Sale pentru noi. Și nu ne numește slujitori, suntem prietenii Lui, de la care așteaptă reciprocitate. Nimeni nu poate descoperi adâncimea și veridicitatea iubirii lui Hristos decât prin reciprocitate, căutând să ne iubim aproapele și căutând să Îl iubim precum El ne-a iubit. „Voi sunteți prietenii mei, dacă faceți ceea ce v-am poruncit. Cu iubirea cu care Eu v-am iubit să vă iubiți unul pe altul.” Și ne arată Crucea! Și nu avem scâpare. Când vom fi înaintea Lui ne vom pune noi înșine întrebarea: care a fost porunca Lui dată nouă? Și vom pleca sigur capul spre pământ în fata iubirii Lui. Vom simți toată ne iubirea noastră și față de El și față de cei care ne-au ieșit în cale: cei care ne-au purtat, ne-au crescut, cei care s-au învecinat cu noi într-un moment sau altul al vieții noastre, pe toți îi purtăm în noi, în toate clipele vieții noastre. De aceea, să nu încetăm să Îi spunem: „Doamne, învață-mă să iubesc! Nu știu să iubesc, nu pot să o iubesc sau să îl iubesc, dar Tu poți să iubești în mine.” Să Îi arătăm limitele iubirii noastre, ale neștiințelor noastre, și să ne lăsăm învățați de El, precum Apostolii, pentru a deveni apostoli ai iubirii Lui, pe care moartea și iadul nu au putut

să o țină în chingile lor. Iubind împreună cu Hristos, precum El iubește, descoperim bucuria nesfârșită de a iubi a Celui care este Iubirea însăși. Adică este iubirea Tatălui Însuși materializată aici, răstignită și ea împreună cu Hristos. Pentru că Tatăl este acolo, în suferința Fiului, este întregă iubirea Lui și cea a Sfântului Duh, a Sfintei Treimi, prin care se proslăvesc Crucea și Îngroparea și Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, ca un imn de iubire a lui Dumnezeu pentru om.

Iubiți frați si surori,

Recunoscători și încredințați iubirii pe care Hristos ne-o poartă, ne regăsim în sâr-bătoarea de astăzi, a Învierii Lui, încredzătorii că în toate suferințele, neputințele, temerile, dar și în viața noastră de zi cu zi, nu suntem singuri. Izolați în casele noastre, încercând să evităm contaminarea cu un virus foarte agresiv, care a provocat moartea multora dintre noi și care poate încă provoca și mai multă suferință în lume, am participat la o mare parte din slujbele Postului Mare, apoi din Săptămâna Patimilor și din noaptea de Înviere, pe ecranele noastre. Am încercat cu toții, prin rugăciune, să fim solidari cu toți cei care sunt în suferință. Ne-am rugat și continuăm să ne rugăm pentru cei care se îngrijesc de cei bolnavi în spitale și la casele lor – medici, infirmieri și tot personalul spitalelor. Ne rugăm de asemenea pentru cei care ajută ducând mâncare și toate cele necesare persoanelor care nu pot ieși din casă. Să răsplătească Dumnezeu pe fiecare și să le dăruiască sănătate, pentru a pu-

tea continua îngrijirea celor care se luptă cu boala provocată de virus.

Nu am putut fi împreună în bisericile noastre parohiale decât de departe, prin intermediul ecranelor. Însă dragostea noastră pentru Domnul Cel mort și înviat este și mai mare, trăind ca niciodată până acum, mulți dintre noi, setea după cuvântul lui Dumnezeu, dorința de a ne împărtăși cu Trupul și Sângele Domnului și lipsa celor apropiați nouă. Să ne iertăm unii pe alții de departe, să ne purtăm unii pe alții în gândurile noastre și în dragostea noastră înaintea lui Dumnezeu. Să nu încetăm să ne rugăm și să rămânem uniți în Hristos Cel înviat și în Dumnezeu Cel în Treime lăudat, izvorul iubirii noastre și al comuniunii noastre în Biserică, trupul lui Hristos. Să ne străduim din răzputeri să îi învățăm și pe cei mici și pe cei tineri, prin faptele noastre, ce este și cum este dragostea lui Hristos pentru noi și dragostea noastră pentru El. Așa să ne ajute Hristos Domnul să trăim în aceste zile și să înțelegem că Biserica este și zid, un zid de piatră, dar că ceea care întărește piatra aceasta este iubirea lui Hristos trăită de cei care sunt pietrele vii ale Bisericii, credincioșii. Biserica este Iubirea lui Hristos pentru noi, și a noastră pentru Hristos, ea întărește zidurile Bisericii, încercată și astăzi, ca altă dată în istorie, dar ocrotită de Cel ce este Viața și învierea noastră. Biserica este împlinirea tainei iubirii treimice!

Hristos a înviat!

*Al dumnevoastră de tot binele doritor
și rugător către Hristos Cel înviat din morți,*

**† Mitropolitul Iosif
Pastorală la Sfintele Paști, 2020**

CUVÂNTUL MITROPOLITULUI SERAFIM

„IATĂ, A VENIT PRIN CRUCE
BUCURIE LA TOATĂ LUMEA.”

*Precucernici Părinți și iubiți credincioși,
Hristos a înviat!*

Vestirea „**Hristos a înviat**”, care exprimă esența credinței creștine, răsună astăzi ca niciodată în bisericile noastre goale de credincioși. Totuși, credincioșii o aud pe canalele mediatice și răspund cu o convingere nestrămutată: „**Adevărat a înviat!**”. Noi credem cu adevărat că Hristos nu a rămas în mormânt, ci a biruit moartea prin învierea Sa și că biruința Lui este și biruința noastră, a celor care-L mărturisim pe El ca Domn și Dumnezeu al vieții noastre. Apostolul Toma, văzându-l pe Domnul înviat, a strigat din toată inima: „*Domnul meu și Dumnezeul meu!*”; iar Iisus i-a zis: „*Pentru că M-ai văzut ai cre-*

zut, dar fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut.” (Ioan 20, 28-29). Noi nu l-am văzut pe Domnul înviat, precum Apostolii, dar credem pe baza mărturiei lor și suntem fericiți. Suntem fericiți pentru că Învierea Domnului dă sens veșnic vieții noastre, pentru că este izvor de bucurie, de nădejde și de putere în lupta cu ispitele și cu greutățile vieții. Dacă nu am crede în Înviere viața nu ar avea sens, ar fi o absurditate; nu ne-am putea bucura de ea, nu am avea curajul, nici puterea să înfruntăm și să biruim răul și moartea însăși, până la urmă, fiindcă totul vine de la Hristos cel înviat, care a zis: „*Fără Mine nu puteți face nimic.*” (Ioan 15, 5).

Desigur, Învierea Domnului a urmat morții Sale pe cruce, expresie a iubirii până la capăt, a iubirii fără rezerve și fără condiții, pe care a arătat-o de-a lungul vieții Sale pământești. Hristos S-a împovărat cu păcatele tuturor oamenilor, de la Adam și până la ultimul om care va apărea în istorie, a suferit împotriviri ca nimeni altul, dar nu și-a pierdut, ca om, curajul și puterea de a face bine tuturor, buni sau răi, pentru că i-a iubit pe toți. Izvorul puterii îl găsea în rugăciunea Sa către Tatăl.

Ziua propovăduia și vindeca bolnavii, iar noaptea se ruga în locuri singuratic. Exemplul de rugăciune al Mântuitorului trebuie să-l avem și noi, căci rugăciunea face minuni. Să credem în puterea rugăciunii! Să credem că dacă ne rugăm cu credință și cu stăruință devenim una cu Domnul cel înviat. Astfel, biruința Lui divine și biruința noastră. Mântuitorul ne îndeamnă: „*Priveghiați și vă rugați ca să nu intrați în ispită.*” (Matei 26, 41), iar Sfântul Apostol Pavel ne îndeamnă și el: „*Rugați-vă neîncetat.*” (I Tesaloniceni 1, 17). Să ne rugăm acasă, la locul de muncă, pe drum și în tot locul, dar mai cu seamă să ne rugăm în biserică, atunci când restricția impusă va fi ridicată, împreună cu frații și surorile noastre de aceeași credință, pentru că rugăciunea Bisericii nu poate fi înlocuită de nimic. Iar dacă stăruim în rugăciune nu ne vom mai teme de nimic, nici de boală, nici de vrăjmași, nici de moarte,

pentru că Hristos Domnul biruie în noi tot răul. Gândirea pozitivă, vederea binei și nu a răului, blândețea, stăruința și răbdarea în purtarea crucii necazurilor de zi cu zi și de ceas cu ceas sunt roadele după care se cunoaște rugăciunea adevărată, plăcută lui Dumnezeu.

*Preacucernici Părinți
și iubiți credincioși,*

în această vreme de încercare pentru toată lumea, salvarea noastră vine numai de la Hristos Domnul cel înviat. Să fim conștienți că pandemia aceasta este îngăduită de Dumnezeu pentru păcatele noastre, dar nu spre pierderea noastră, ci spre binele nostru, și vremelnic și veșnic, dacă ne întoarcem din toată inima la El. „*Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu.*” (Iezechiel 18, 23). Dumnezeu nu pedepsește pe nimeni,

pentru că este dragoste. Iar dragostea nu pedepsește niciodată, altfel nu ar mai fi dragoste. Dumnezeu îngăduie însă, în pedagogia Sa divină, să vină asupra noastră consecințele păcatelor noastre, adică bolile și suferințele de tot felul, pentru ca prin ele să ne întoarcem la El și să fim vii. Să ne întoarcem la Dumnezeu prin pocăință, adică prin schimbarea vieții, cu ajutorul permanent al duhovnicului nostru. Să ne rugăm la Dumnezeu să ne dea conștiința păcatului și puterea de a ne lupta spre a-l birui, punând în locul lui virtuțile creștine, între care cea mai mare este dragostea, chiar și dragostea pentru vrăjmași, după exemplul lui Hristos, care, răstignit pe cruce, se ruga, zicând: „Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac.” (Luca 23, 34). Să ținem seama de cuvântul Apostolului Ioan, care zice: „Fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul.” (I Ioan 3, 18). Să ajutăm, mai cu

seamă în aceste vremuri de suferință și lipsuri, cu tot ce putem fiecare. Și mult putem, dacă avem dragoste adevărată și ne punem sufletul pentru semenii care au nevoie de noi.

Un cuvânt de mulțumire și de binecuvântare adresez aici îndeosebi medicilor și celor care se ostenesc în spitale pentru salvarea bolnavilor, punându-și ei înșiși viața în pericol. Aceasta este cu adevărat dragostea care-și pune viața pentru semenii săi! Același cu-

vânt de mulțumire și de binecuvântare se cuvine și nenumăraților voluntari care merg la casele celor bolnavi, în preajma bătrânilor sau a celor singuri și-i ajută în diferite feluri.

Inimii voastre punând eu aceste gânduri din inimă izvorâte, cu nădejdea că ele vă vor încuraja în lupta cu ispitele și cu necazurile vieții, mă rog Mântuitorului Iisus Hristos, biruitorul morții, să vă dea tuturor bucuria Învierii Sale, dincolo de toate restricțiile care ni se impun, pentru că bucuria nu ne-o poate răpi nimeni din suflet.

*Binecuvântarea Domnului
să fie peste voi toți!*

Hristos a înviat!

**+Mitropolitul Serafim
Pastorală la Sfintele Paști, 2020**

CUVÂNTUL EPISCOPULUI SILUAN

TOT CEL CARE VA CHEMA
NUMELE DOMNULUI
SE VA MÂNTUI!

*Preacuviosului Cin Monahal,
Preacucernicului Cler
și tuturor credincioșilor drept-slăvitori
care ascultă sau citesc această Epistolă
Pastorală,*

HRISTOS A ÎNVIAT!

Postul Paștilor s-a încheiat, dar, după cum se poate vedea, vremea postirii noastre nu s-a încheiat deplin... Căci postim în continuare de mer-sul la biserică și de împărtășirea cu Sfânt Trupul și Sângele Domnului, postim de întâlnirea cu frații noștri în credință și de îmbrățișarea pascală, postim de libertatea de a ne mișca și de a ieși cu copiii la plimbare, postim de posibilitatea de a ne vizita părinții și rudeniile, postim de toate festivalurile și proiectele legate de Praznicul Învierii Domnului...

Păznuirea Învierii Mântuitorului Hristos, din acest an, ne găsește așadar cu perspectiva închisă spre orice manifestare publică,

spre cele din afară, inclusiv spre posibilitatea de a ne deplasa la biserică pentru a primi *Sfânta Lumină*. Dar, deși calea spre cele din afară este închisă, dacă urmăm îndemnul Domnului de a *intra în camera noastră și de a închide ușa pentru a ne ruga Tatălui nostru în ascuns* (cf. Mt. 6, 6) vom descoperi că o altă perspectivă ni se deschide, spre cele dinăuntru, spre *omul cel tainic al inimii* (cf. 1 Pt. 3, 4).

Chiar dacă nu mai suntem familiari cu calea către *omul dinăuntru* (cf. Efes. 3, 16) și chiar dacă pogorârea *întru cele dinăuntru ale sale* îl poate speria pe cel neavizat, e bine să știm că perspectiva regăsirii de sine și a adunării din *împrăștierea* în care am crescut și uneori am fost educați, încă din frageda noastră copilărie, reprezintă o oportunitate ce nu trebuie pierdută, un prilej „mai mult

unic decât rar”, cum spune italianul, de a ne regăsi felul de viețuire ce corespunde cu temelia care s-a pus înlăuntrul nostru, prin Botez, dar de care adesea ne-am cam îndepărtat și ne-am cam înstrăinat...

Iată, bunăoară, ce ne spune Sfântul Apostol Pavel: [...]*nu știți că toți câți în Hristos Iisus ne-am botezat, întru moartea Lui ne-am botezat? Deci ne-am îngropat cu El, în moarte, prin botez, pentru ca, precum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, așa să umblăm și noi întru înnoirea vieții* (Rom. 6, 3-4). Și tot el adaugă: [...]*v-ați dezbrăcat de omul cel vechi, dimpreună cu faptele lui, și v-ați îmbrăcat cu cel nou, care se înnoiește, spre deplină cunoștință, după chipul Celui Care l-a zidit, unde nu mai este elin și iudeu, tăiere împrejur și netăiere împrejur, barbar, scit, rob ori liber, ci toate și întru toți, Hristos* (Col. 3, 9-11).

Asta înseamnă că, prin botez, ne-am făcut părtași morții lui Hristos, ne-am dezbrăcat de omul cel vechi și ne-am îmbrăcat în cel nou, pentru că ne-am născut din nou, *din apă și din Duh* (cf. In. 3, 5), iar *ce a murit, a murit păcatului o dată pentru totdeauna, iar ce trăiește, trăiește lui Dumnezeu* (cf. Rom. 6, 10). Adică, prin botez, ne-am făcut părtași nu doar morții lui Hristos, ci și învierii Lui, *căci dacă am fost altoiți pe El prin asemănarea morții Lui, atunci ne-am făcut părtași și ai învierii Lui* (cf. Rom. 6, 5). *Într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, și toți la un Duh ne-am adăpat* (1 Cor. 12, 13). Astfel, am devenit Trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte (cf. 1 Cor. 12, 27). Iar *dacă este cineva în Hristos, este făptură nouă* (2 Cor. 5, 17)! Căci trupul său devine templu (*naos*) al Duhului Sfânt Care este

în el, pe Care L-a primit de la Dumnezeu, prin botez (cf. 1. Cor. 6, 19).

Cel care caută către omul dinăuntru nu se întâlnește doar cu adevărul „*sine însuși*” – *făptura cea nouă* –, ci se întâlnește cu Hristos Cel mort și înviat, Care Se află la temelia viețuirii noastre începând de la botez. Dar pentru a putea intra în camera sufletului nostru e nevoie să redescoperim cheia sau, cum i se spune mai modern, „parola”. Iar parola care ne deschide perspectiva spre *cele dinlăuntru ale noastre* este „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!” sau, pe scurt, „Doamne, miluiește!”.

Chemarea Numelui Celui Care ne-a făgăduit că *va fi cu noi în toate zilele, până la sfârșitul veacului* (cf. Mt. 28, 20) ni-L descoperă în inimă pe Cel chemat și prezent acolo de la Botez, iar pe cel care cheamă Numele Domnului îl face părtaș la harul și la viața Celui chemat. Și nu numai atât. *Tot cel ce va chema Numele Domnului se va mântui* (F. A. 2, 21; Rom. 10, 13)! Să reîncepem deci să chemăm Numele Celui în Care credem *ca Împăratului și Dumnezeului nostru*, al Celui pe Care Îl mărturisim *ca Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat*, Care este *de-o-Ființă cu Tatăl și iarăși va să vină, cu slavă, să judece viii și morții*. Căci *fericit este cel a cărui nădejde este Numele Domnului* (cf. Ps. 39, 6). Iar Domnul al cărui Nume îl chemăm, *Iisus Hristos, ieri și azi și în veci este același* (Evr. 13, 8).

Și precum ne aprindem, în acest an, lumânarea de la propria candelă, tot așa chemarea Numelui Domnului reaprinde candelă prezenței Sale în inima noastră, de la care ne putem aprinde lumânarea credinței ce ne va lumina calea spre veșnicie, oricare ar fi

condițiile în care ne-ar fi dat să trăim. Nu e nevoie să strigăm Numele Domnului ca El să ne audă... Sunt de ajuns șoapta, murmurul sau gândul, pentru ca Cel Care vede în ascuns să audă și să răspundă. Iar celui ce ascultă cu luare aminte și cu inimă deschisă și încrezătoare răspunsul Domnului îi este dat să audă ca un ecou, ca o *adiere de vânt lin* (cf. 3 Regi, 19, 12) ce răzbate cerul și pământul, zicând: Hristos a înviat!... Hristos a înviat!... Hristos a înviat!...

Chiar dacă nu mai suntem familiarizați cu deslușirea glasului duios și lin al Domnului, Care și-a întemeiat Împărăția *în lăuntru nostru* (cf. Lc. 17, 21), să fim încredințați că El ESTE în noi și cu noi, în toate zilele, că este Viața vieții noastre și că este mai aproape de noi decât propria noastră suflare și ne este mai lăuntric decât gândul nostru cel mai tainic. El este Cel Care cercetează inimile și rărunchii (cf. Ieremia 11, 20), Cunoscătorul celor ascunse, Care știe toate mai înainte de a se face (cf. Susana, 1, 42), iar *cuvântul Lui e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și pătrunde până la despărțitura sufletului și duhului, dintre încheieturi și măduvă, și destoinic este să judece simțirile și cugetările inimii, și nu este nici o făptură ascunsă înaintea Lui, ci toate sunt goale și descoperite* (Evr. 4, 12-13).

Perioada de strâmtorare prin care ne este dat să trecem constituie un providențial prilej de a ne relua, fiecare dintre noi, raportul personal și nemijlocit cu Hristos Cel Viu, Care, *pentru noi și a noastră mântuire*, a murit și a înviat, șade de-a dreapta Tatălui și *iarăși va să vină întru slavă*, să judece, să mântuiască și să înnoiască întreaga Sa creație. E momentul să ne punem nădejdea în Dumnezeu mai mult decât în oameni și în „putințele” lor. E vremea să luăm aminte în ce timp ne găsim, *căci este chiar ceasul să ne trezim din somn; căci acum mântuirea este mai aproape de noi decât atunci când am crezut. Noaptea e pe sfârșite; ziua este aproape* (cf. Rom. 13, 11-12). Așadar, *dacă am înviat împreună cu Hristos, să le căutăm pe cele de sus, unde se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu; să cugetăm cele de sus, nu cele de pe pământ; căci noi am murit și viața noastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu* (cf. Col. 3, 1-3). *Să lucrăm nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viața veșnică și pe care o va da nouă Fiul Omului* (cf. In. 6, 27). Orice am face, să lucrăm din toată inima, ca pentru Domnul și nu

ca pentru oameni, bine știind că de la Domnul vom primi răsplata moștenirii; căci Domnului Hristos slujim (cf. Col. 3, 23-24). Să luăm, dar, aminte și să ne folosim de timpul prezent pentru a ne reorienta viața în direcția și înspre țelul care se află în continuitate cu temelia pusă în noi, prin Botez, și să nu revenim la viețuirea noastră dinainte, ca nu cumva să pierdem folosul agonisit.

În Hristos Cel înviat, a Cărui prezență o descoperim în inima noastră, nu suntem singuri, ci descoperim întreg Omul, întregul Adam, și ne facem părtași compătimirii și milosârdiei Fiului Omului, Biruitorul păcatului și al morții, față de toți cei bolnavi și față de cei care-i îngrijesc, față de toți cei strămtorați, pribegi, lipsiți, înstrăinați, însingurați, descurajați sau înfrânți de lumea aceasta; față de toți cei ce suferă de foame, de sete sau din cauza molimei; față de cei bântuiți de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de venirea asupra lor a altor neamuri sau de războiul cel dintre dânșii; față de toți cei prigoniți, asupriți, neplătiți sau siluiți de aproapele lor; față de cei robiți de propriile lor patimi, slăbiciuni sau neputințe; față de toate surorile noastre care poartă în pânțele sau îi aduc pe lume pe pruncii lor, față de toți copiii și tinerii, față de părinții care îi nasc, îi cresc și îi educă creștinește; față de toți cei care ne iubesc sau ne urăsc pe noi, care ne fac bine sau ne fac rău; față de văduve și orfani și față de toți cei ce suferă pentru decesul rudeniilor, prietenilor sau apropiaților lor, precum și față de toți cei din veac adormiți, strămoși, părinți și maici, frați și surori, față de tot sufletul creștinesc dreptslăvitor, care odihnește aici și pretutindenea, și față de toți cei de la

Adam și până astăzi, pe care nimeni nu-i mai pomenește și singur Dumnezeu îi știe... Împreună cu toți aceștia, cu întreg Adamul, în care se cuprind și toți cei care din veac bine au plăcut lui Dumnezeu – Sfinții, în frunte cu Preasfânta Născătoare de Dumnezeu –, prăznuim astăzi și cântăm: *Hristos a înviat!*

Astfel trăiesc cei care un singur trup sunt în Hristos și fiecare sunt mădulare unii altora (cf. Rom. 12, 5), iar *dacă un mădular suferă, toate mădulele suferă împreună; și dacă un mădular este cinstit, toate mădulele se bucură împreună* (1 Cor. 12, 26). *Să ne iubim așadar unul pe altul, pentru că iubirea este de la Dumnezeu și oricine iubește este născut din Dumnezeu și cunoaște pe Dumnezeu* (1 In. 4, 7). *Dar să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci cu fapta și cu adevărul* (1 In. 3, 18).

Pomenind, în această zi de Praznic, toate câte pentru noi s-au făcut de Iubitorul de oameni Dumnezeu: Pătimirile, Crucea, Mormântul, Învierea cea de a treia zi, Înălțarea la ceruri și cea de a doua și slăvita iarăși Venire, să-L laudăm, să-L binecuvântăm și să-I mulțumim Mântuitorului Hristos Cel înviat din morți, că Lui se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună și Tatălui și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

HRISTOS A ÎNVIAT!

Cu părintească îmbrățișare întru Hristos Cel înviat, al vostru, pentru tot binele rugător și de mântuire doritor,

+ Episcopul SILUAN
al Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei
Pastorală la Sfintele Paști, 2020

CUVÂNTUL EPISCOPULUI TIMOTEI

*„Astăzi iadul strigă, suspinând:
zdrobitu-s-a stăpânirea mea, Păstorul s-a
răstignit și pe Adam l-a înviat. De cei peste
care eram împărat sunt lipsit și pe acei pe
care i-am înghițit, puternic fiind, pe toți
i-am vărsat. Deșertat-a mormintele Cel ce a
fost răstignit. Slăbit-a puterea morții. Slavă,
Doamne, Crucii Tale și Învierii Tale!”¹*

*Preacucernici și Preacuvioși părinți,
Preacuvioase maici,
iubiți credincioși și credincioase,
Hristos a înviat!*

Iată-ne din nou ajunși la Praznicul În-
vierii Domnului nostru Iisus Hristos,
după o perioadă de post total diferi-
tă de cum ne-am obișnuit până acum.
Diferită pentru că, datorită încercării care
s-a abătut peste toată lumea, în timpul ace-
stui post mulți dintre noi nu am putut parti-
cipa fizic la slujbele săvârșite în sfintele bi-
serici și am ținut aprins focul harului trăind
aceste slujbe în casele noastre, cu ajutorul
tehnicii moderne. Multe din parohiile noas-
tre au transmis slujbele în direct, prin mij-
locirea internetului.

1. Stihiră în Sfânta și Marea Sămbătă.

Scriind aceste rânduri, m-a dus gândul
la sfatul Mântuitorului nostru Iisus Hris-
tos, care zice: „când te rogi, intră în căma-
ra ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău,
Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede
în ascuns, îți va răsplăti ție.”². Și mai zice
Mântuitorul: „când postești, unge capul tău
și fața ta o spală, Ca să nu te arăți oameni-
lor că postești, ci Tatălui tău, Care este în
ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți
va răsplăti ție.”³.

Nu cred să existe context mai potrivit
decât acesta, în care ne găsim acum, pentru
a urma cuvintele Mântuitorului, aceste cli-
pe grele prin care a îngăduit Dumnezeu să
treacă lumea întreagă. Iar dacă până azi nu
știam, să învățăm acum, ascultând aceste

2. Matei 6, 6.

3. Matei 6, 17-18.

cuvinte, cum trebuie să ne rugăm și cum trebuie să postim. Slujba comunitară, de obște, mai ales Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie, este de viață făcătoare, pentru că acolo, în cadrul Sfintei Liturghii, ne unim cu Hristos Domnul în chipul pâinii și al vinului, al Sfintei Euharistii. De aceea, participarea activă la Sfânta Liturghie este foarte importantă pentru viața duhovnicească a creștinului. Dar la fel de importantă este și rugăciunea făcută în taină, împletită cu post, așa cum am văzut mai sus. Această rugăciune personală este cea care menține strânsă legătura noastră directă cu Dumnezeu și înmulțește harul. Aceasta e rugăciunea pe care de multe ori o neglijăm, aducând falsul argument că sunt atât de multe lucruri pe care trebuie să le facem și pe care le considerăm mai importante sau mai urgente.

Cele două rugăciuni, cea comună și cea individuală, formează o scară cu două laturi verticale și mai multe orizontale, pe care suim la cer. Nu poate exista urcuș duhovnicesc dacă ne lipsim de una din aceste două rugăciuni. Acum, pe de o parte, Dumnezeu a îngăduit să ne priveze de una din ele, de rugăciunea comunitară, poate pentru a ne da seama de marele dar de care am avut parte, iar când ne va învrednici Domnul din nou de acest dar, să știm să-l prețuim. Pe de altă parte, acest timp este îngăduit de Dumnezeu și pentru ca noi să redescoperim și să sporim rugăciunea personală.

Sfântul Ioan Gură de Aur, văzând că unii dintre credincioși și-au făcut un obicei din a participa la Sfânta Liturghie și din a se împărtăși pentru că așa este tradiția sau obiceiul, cum de altfel facem și unii dintre noi, împărtășindu-ne doar de Paști și de Crăciun, spune: „Văd pe mulți împărtășindu-se cu trupul lui Hristos cum s-ar întâmpla, mai mult ca obicei și ca lege decât ca venind din cuget. Când va sosi, zic ei, timpul Sfântului Mare Post sau când va sosi ziua Arătării Domnului (*Epifania*) mă voi împărtăși cu Sfintele Taine, deși timpul de câștig nu este epifania, nici postul mare, ci sinceritatea și curățenia sufletului. Cu acestea apropie-te, fără acestea însă niciodată.”⁴.

4. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni*, omilia III, p. 30

Lubiți credincioși,

Să știți că la fiecare Sfântă Liturghie pe care o slujim prăznuim tot ce a făcut Domnul pentru noi: Întruparea și Nașterea Sa, Crucea, Îngroparea de trei zile, Învierea și Înălțarea Domnului și Pogorârea Sfântului Duh. Ne aducem aminte până și de cea de-a doua venire a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Din acest motiv nu trebuie să așteptăm un praznic anume pentru a ne împărtăși. Fiecare Sfântă Liturghie săvârșită este un praznic luminos. De aceea ne putem împărtăși la fiecare Sfântă Liturghie. Dar nu oricum, ci cu sinceritate și având sufletele curate. Adică să ne împărtășim având cuget curat. Acesta se dobândește sporind rugăciunea personală, rugăciunea de toată vremea, făcută în taină, în camera noastră, a fiecăruia, cu adâncă smerenie și pocăință.

Dragii mei,

Fiți convingși că nu trăim vremuri nemaiîntâlnite în Biserică. După ce, prin Edictul de la Milan, creștinii au primit libertatea de a se ruga nestingheriți, iar cu timpul creștinismul a devenit religie de stat în Imperiul Bizantin, mulți s-au convertit la creștinism pentru că așa „dădea bine”, iar nu dintr-o credință puternică. Acest fapt a dus la o slăbire a credinței și chiar la o bagatelizare a ei. Oare în zilele noastre nu-i auzim pe unii zicând: *Sunt credincios, dar nu sunt practicant? Mă duc la Biserică să iau sfânta lumină sau să iau agheasmă mare și pe urmă mă întorc repede acasă? Mă cunun*

la biserică sau îmi botez copiii pentru că așa a zis mama că e bine sau pentru că se fac fotografii frumoase, care ne vor rămâne ca amintire toată viața?

Dacă nouă, acum, ni s-a impus o izolare greu de acceptat și de înțeles, este momentul să ne amintim de cei care în mod voit, din iubire pentru Hristos, au ales să se retragă în pustie, departe de societate, de confort, de plăcerile și de bunătățile lumești, care nu au făcut decât să ne îndepărteze de Dumnezeu și să ne scadă credința. Așa li s-a întâmplat creștinilor din Laodiceea, care au devenit căldicei, uitând de cuvintele adresate lor de Mântuitorul, pe care le găsim în cartea Apocalipsei: „*Știi faptele tale: că nu ești nici rece, nici fierbinte. O, de ai fi rece sau fierbinte! Dar fiindcă ești căldicel – nici fierbinte, nici rece – am să te vărs din gura Mea!*”⁵. Tocmai datorită scăderii râvnei credincioșilor de a-L descoperi cu sinceritate pe Dumnezeu și de a-L cunoaște a impus Biserica din primele veacuri, de după edictul de la Milan, ca în postul mare, de 40 de zile, să se săvârșească Sfânta Liturghie numai sâmbăta și duminica, impunând în felul acesta și un post euharistic, reținerea de la Sfânta Împărtășanie. Această tradiție o aflăm și în viața Sfintei Cuvioasei maicii noastre Maria Egipteanca, pe care a descoperit-o Sfântul Cuvios Zosima, călugăr într-o mănăstire din Palestina, în timp ce stătea retras în pustie pentru nevoință și rugăciune, în perioada postului mare.

5. Apocalipsa 3, 15-16.

Despre aceeași tradiție, dar de data asta privind credincioșii de rând, ne vorbește și Sfântul Ioan Gură de Aur: „este timp de pocăință și pentru catehumeni și pentru cei botezați; unii, pocăindu-se, să aibă parte de sfânta taină a botezului, iar ceilalți, spălându-și prin mărturisire păcatele săvârșite după botez, să se apropie cu conștiința curată de Sfânta Masă.”⁶. Și tot Sfântul Ioan Hrisostomul ne spune care este cu precădere acest timp al pocăinței, încă și mai explicit: „De aceea am postit postul de patruzeci de zile și ne-am adunat de atâtea ori aici, ascultând rugăciunile și predica, pentru ca, prin această râvnă, ștergând păcatele ce s-au lipit de noi în orice chip anul acesta, cu duhovnicească încredere să ne împărtășim în chip evlavios din această jertfă fără sânge; dacă nu va fi așa, zadarnic și fără niciun folos ne-am necăjit cu acest post. De aceea, fiecare să se socotească, ce păcat și-a îndreptat, ce virtute a dobândit, de ce nărav s-a scăpat, ce pată de pe el și-a spălat și întru ce s-a făcut mai bun. Și dacă va descoperi că de pe urma postului s-a ales cu acest frumos câștig și e încredințat că și-a îngrijit rănilor cu cea mai mare luare aminte, să se apropie. Dacă, nesocotind acestea, nu se va putea lăuda decât cu postul și nu va putea dovedi că în alte privințe s-a făcut mai bun, să rămână afară și să intre numai atunci când se va fi curățat de toate păcatele. Să nu se bizuie numai pe post acela care a stărui în rele fără să se îndrepte.”⁷.

6. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Matei*, omilia X, V, în col. PSB, vol. 23, p. 127.

7. Sfântul Ioan Gură de Aur, *Predicile despre statui*, Partea a II-a, predica a XX-a, pp. 176-177.

Iubiți credincioși,

Să încetăm să ne mai jucăm cu Dumnezeu sau de-a Dumnezeu. Omul, încă de la început, a avut această mare ispită, de a se crede Dumnezeu și de a-L da deoparte pe Dumnezeu. Toate experiențele care umplu lumea – în sinea lor bune și folositoare –, dacă nu sunt făcute cu scopul de a-L cunoaște pe Dumnezeu și de a-I demonstra existența, în loc să aducă binecuvântare aduc mai degrabă necazuri și amăgiri. Foarte limpede este spus acest lucru într-una din stihirile din ziua de sâmbătă a celei de a 5-a săptămâni a Sfântului și Marelui Post: „Amăgitu-s-a de demult Adam, poftind să fie Dumnezeu și n-a fost. Iar Dumnezeu se face om, ca să facă pe Adam dumnezeu.”

Amăgindu-ne în felul acesta, nu facem decât se ne coborâm în iad. Dumnezeu, însă, vrea ca omul să ajungă dumnezeu după har. De aceea, cu nădejdea că omul va conștientiza faptul că nu există viață fără El, Dumnezeu continuă, tăcut, să se coboare în iadul fiecăruia dintre noi, pentru a ne întinde mâna, pentru a zdrobi stăpânirea iadului asupra noastră și pentru a ne mântui, deși a făcut acest lucru o dată pentru totdeauna prin moartea și Învierea Lui: „Zdrobitu-s-a stăpânirea mea, Păstorul s-a răstignit și pe Adam l-a înviat.”⁸.

Dragii mei,

Ne plângem că Dumnezeu nu ne mai aude. Să știți că, de fapt, tăcerea lui Dumnezeu nu este muțenie. Dumnezeu comunică

8. Stihiră în Sfânta și Mare Sâmbătă.

și prin tăcere cu omul. „Tăcerea lui Dumnezeu față de încercările noastre nu este indiferentă, ci este chemare la pocăință, la schimbare și la schimbări, la conștientizarea a ceea ce am pierdut, a ceea ce am părăsit, a ceea ce am respins, a ceea ce în mod fals am negat, a ceea ce am acoperit și am uitat în subsolurile sufletului, iar acela s-a sălbăticit, s-a făcut fiară, s-a făcut umbră, care ne întuneacă orizontul”⁹, spune frumos părintele Haralambos Papadopoulos.

Deci, dragii mei păstoriți, haideți să ne cercetăm pe noi înșine și să ne curățim pe noi înșine de tot păcatul și de toată fărâdelegea, căutându-L cu sinceritate pe Dumnezeu, înlăturând de la noi toată frica și necredința. Trebuie să fim arzători în credință, pentru ca, trăind în această credință vie și lucrătoare, să ne unim cu Hristos cel mort și înviat. În felul acesta vom fi mai presus de moarte și vom găsi viața cea veșnică. Sfântul Ignatie Teoforul, un mare părinte al Bisericii apostolice, spunea frumos despre cum au procedat martirii: „S-au atins de El și au crezut, unindu-se strâns cu trupul și cu duhul Lui. De asta au și disprețuit moartea și au fost găsiți mai presus de moarte.”¹⁰. Și tot el ne atrage atenția că cel care se teme de moarte, și prin aceasta e rob urmărilor ei, este incapabil să viețuiască după Hristos, căci „dacă nu alegem prin El de bună voie moartea, în patima Lui, nu avem în noi viața Lui”¹¹.

Spunându-vă aceste lucruri în vremurile acestea de încercare, vă îndemn pe fiecare să trăiți acest praznic luminos al Învierii Domnului cu multă, multă, bucurie. Hristos a zdrobit stăpânirea iadului, a deșertat mormintele, a omorât moartea și l-a înviat pe Adam. Nu e timp și nici loc de întristare, pentru că Hristos a Înviat! Iar dacă El a înviat și noi vom învia!

Vă doresc tuturor mult har dumnezeiesc și mă rog ca Învierea Domnului să vă umple sufletele tuturor de bucurie veșnică!

Hristos a înviat!

Adevărat a înviat!

Al vostru către Hristos Domnul rugător,

+ Episcopul TIMOTEI

Pastorală la Sfințele Paști, 2020

9. Pr. Haralambos Papadopoulos, *Calea spre tine însuși*, Editura Sophia, 2018.

10. Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Smirneni*, 3.

11. Sfântul Ignatie Teoforul, *Epistola către Magnezieni*, 5.

IISUS JUDECAT DE PILAT

Păgânii întăresc osânda de moarte a Sinedriului. Mucenicia lui Hristos

(SFÂNTA ȘI MAREA VINERI. MT 27, 1-31; MC 15, 1-20; LC 23, 1-25; IN 18, 28 – 19, 16)

După Cina cea de Taină, la care Hristos a înființat taina „Paștilor celor noi și veșnice” (pomenire dinaintea morții și a Învierii Sale), și după „Cuvântul de pe urmă”, care este cea mai înaltă revelație teologică făcută omului de către Dumnezeu, Hristos a cunoscut începutul Pătimirii Sale la Ghetsimani, tragic început de Pătimire morală și duhovnicească, plină de durere omenească. Apoi a fost arestat ca un răufăcător de păzitorii Templului și a petrecut o noapte groaznică, noaptea judecării Sale de către Sinedriu, care s-a întrunit de urgență. A fost declarat vinovat ca fals Mesia, ca impostor și blasfemator, și a fost osândit la moarte de elita religioasă a lui Israel, marii preoți, cărturarii și fariseii, clerul, adică, teologii și asceții. Însă evreii nu mai aveau dreptul de a ucide condamnații (cf. In 18, 31). Romanii își rezervaseră ei pedeapsa supremă, pentru a păstra puterea politică și spre a veghea la păstrarea ordinii. De altfel, dacă evreii ar fi făcut acest omor, Hristos ar fi fost ucis cu pietre, după cum stă scris în Legea lui Moise (crucea era o pedeapsă romană).

Trebuia deci ca prizonierul să fie deferit autorităților romane, iar guvernatorul să fie convins de vinovăția Lui, pentru a se obține executarea osândeii. Sarcină grea, pentru că judecata Sinedriului era de ordin religios, iudaic, pe când guvernatorul era un personaj politic – reprezentant al împăratului de la Roma – și un păgân, care nu știa nimic despre religia evreiască și o disprețuia. După judecata religioasă va veni deci **judecata civilă**, profană, politică.

Aici ne-am oprit în articolul nostru precedent¹ (despre „Judecata și osândirea la moarte a lui Hristos”). Reluăm astăzi cursul acestor evenimente sfinte, tragice și mântuitoare. Cei patru evangheliști au istorisit aceste evenimente de căpătâi, în care Hristos a săvârșit mântuirea lumii, însă există diferențe importante (și chiar contradicții) între cei trei Sinoptici (Matei, Marcu [de fapt Evanghelia lui Petru], Luca) și Ioan. Cum Sfântul Ioan este singurul dintre ei care a fost martor ocular al tuturor întâmplărilor (de la Cina cea de Taină la îngropare), vom urma istorisirea lui, completând-o cu cea a Sinopticilor.

1. A se vedea *Apostolia*, nr. 97, aprilie 2016.

În plan liturgic, evenimentele corespund cu slujbele din **Sfânta și Marea Vineri**, care se trăiesc diferit în Răsărit și în Apus (pentru că lungi și „tragice”), dar fiecare după duhul lui, pe potrivă realității duhovnicești.

Părinții Bisericii au comentat cu toții Patima și moartea Domnului, însă adesea pe scurt, probabil pentru că Evanghelia este limpede și nu are nevoie de completări.²

Noaptea aceea a fost o noapte înfricoșătoare pentru Hristos: judecat de cei pe care El îi pusese preoți și judecători – El Judecătorul cel Drept –, umilit, ocărat, lovit și osândit fără motiv, este aruncat într-un ungher, în așteptarea zorilor, fără să fi mâncat și fără să fi dormit, în frig și singurătate, părăsit de toți. „Dimineață” este adus de membrii Sinedriului, legat (Mc 15, 1) ca un răufăcător, la „pretoriu”, pentru a fi dat pe mâna guvernatorului **Ponțiu Pilat**. Cine este acest om și unde se petrec toate acestea? Romanii, care au cucerit Iudeea în anul 63 î.Hr., au integrat-o marii provincii a Siriei [Antiohia], lăsând la domnie dinastia Irodienilor, care se aliase cu ei. Cum Arhelau³, fiul lui Irod „cel Mare” și „etnarhul Iudeei”, se purtase ca un despot, împăratul Augustus l-a exilat, iar teritoriul său a fost încredințat unui guvernator.⁴ Ponțiu Pilat a fost guvernatorul Iudeei din 26 până în 36 d.

2 Sf. Ioan Gură de Aur, în comentariul său la Evanghelia după Sf. Ioan, nu le dedică decât o omilie și jumătate, în comparație cu cele 11 pe care le consacră „Cuvântului de pe urmă”. Părinții se leagă adesea de evenimente secundare, cum ar fi sinuciderea lui Iuda (la Sf. Efrem două pagini din cele cinci consacrate Patimilor!).

3. Arhelau este pomenit în Evanghelia cu prilejul întoarcerii „sfintei familii” din exilul în Egipt (Mt 2, 22). Arhelau domnea peste Iudeea, Samaria și Idumeea. Va fi exilat în Galia, în anul 6 d.Hr.

4. Guvernatorii Iudeei erau înalți funcționari imperiali, de rang evestru (cavaleri), numiți mai întâi

Hr. Om din fire sceptic și versatil, era ambițios, brutal și nu era prea plăcut de evrei.⁵ Reședința sa obișnuită era în Cezareea Palestinei, însă venea la Ierusalim cu prilejul marilor sărbători (Paștele cădea în acea vineri), și atunci își avea reședința în fortăreața Antonia, alăturată la nord-vest esplanadei Templului, unde se afla sediul detașamentul militar roman care veghea asupra Ierusalimului. Acolo se găsea „pretoriul”, tribunalul guvernatorului.⁶

În linie dreaptă drumul nu este lung, căci palatul lui Caiafa se găsea în „cetatea preoților”, din centrul Ierusalimului, între Templu și palatul lui Irod, despărțite de un labirint de străduțe înguste. Dar membrii Sinedriului au avut grijă să asmută mulțimea, care avea să urle împotriva lui Iisus, să-L ocărăască, să arunce cu pietre și cu gunoaie asupra Lui (până la moartea Sa pe Cruce). Alaiul se oprește la intrarea în pretoriu, care era înconjurat și păzit de soldați. Membrii Sinedriului, care aplică Legea în litera ei, nu vor să între, pentru a nu se „spurca”, fiindcă era un loc idolatru. Tocmai L-au osândit pe singurul om drept și bun – propriul lor Dumnezeu și ziditor –, dar se tem să nu se spur-

„prefecți”, apoi „procuratori”. Superiorul lor direct era guvernatorul Siriei.

5. Istoricii îl cunosc bine, mai ales prin Flavius Josephus (sec. I) care îl consideră brutal și viclean, apoi prin Tacit (sec. I-II), care confirmă că l-a osândit pe Iisus, dar și prin Eusebiu din Cezareea (sec. IV). Pilat datora mult soției sale, care venea dintr-o familie imperială (a se vedea nota 14). Va fi exilat în Galia de Caligula, în anul 37. După Eusebiu din Cezareea, s-ar fi sinucis.
6. Pretorii, în Roma republicană, erau însărcinați cu treburile judiciare.

ce apropiindu-se de păgâni! Religioșii formalști sunt uneori ridicoli.

Soldații Îl duc pe Iisus dinaintea lui Pilat, care stă așezat pe un fel de tron, într-un „atrium” roman splendid. Este un personaj important, înveșmântat în togă de aristocrat roman, înconjurat de numeroși slujitori și de soldați, însă e cam prost dispus, pentru că a fost deranjat dimineața devreme. Ofițerii (sutași)⁷ slujesc de mijlocitori, însă guvernatorul va merge el însuși de mai multe ori la membrii Sinedriului. Trebuie să precizăm că, dacă turnul Antonia este o fortăreață militară, clădirile oficiale au multe deschideri și se poate vedea din afară, printre coloane, ce se petrece în atrium. Astfel, cei care sunt afară îi pot zări pe Iisus și pe Pilat, însă fără să le audă cuvintele.

Pilat se duce la membrii Sinedriului și îi întreabă: ce învinuire aduceți omului acestuia? Răspuns banal: este un răufăcător. Pilat: luați-l voi și judecați-l după Legea voastră (treburile voastre evreiești nu mă privesc și nu mă interesează). Aici trebuie să facem apel la Sf. Luca: ei Îl învinuiesc pe Iisus că răzvrătește oamenii [împotriva Romei], împiedicându-i să dea dajdie (Romei) și zicând că El este (regele) Hristos. Atacul este ingenios: rabbi din Nazaret s-ar fi ridicat împotriva puterii romane și s-ar fi proclamat rege. Iată ceva care trebuia să-l îngrijoreze pe guvernatorul roman. Toate acestea sunt însă minciuni: Hristos a fost întotdeauna lo-

-
7. Probabil printre ei se afla și Longhin, sutașul care va fi însărcinat cu răstignirea, și care se va purta atât de bine cu Hristos încât Biserica îl va canoniza.

ial față de orice putere, evreiască sau romană, și își plătea impozitele indirecte⁸; nu a spus niciodată public că El era Mesia și chiar le-a recomandat ucenicilor să nu spună asta (Mt 16, 20); și nu a spus niciodată cuiva că era rege.⁹

Pilat se îngrijorează și Îl întreabă pe Iisus: „Tu ești regele iudeilor?” [la toți cei patru evangheliști]. Iisus răspunde da, pentru că spune întotdeauna adevărul. Însă adaugă de îndată, ca să nu existe nicio ambiguitate cu privire la împărăția Sa: „**Împărăția Mea nu e din lumea aceasta.**” [este cerească], pentru că altfel soldații Mei M-ar fi apărât. Pilat nu e liniștit decât pe jumătate, deci insistă: „Așadar ești rege?” Da. „**Eu spre aceasta M-am născut [ca om] și pentru aceasta am venit în lume, ca să dau mărturie pentru adevăr; oricine este din adevăr ascultă glasul Meu.**” Hristos a venit pe pământ pentru a da mărturie despre Tatăl Său ceresc, care este izvorul adevărului, fiind El însuși Adevărul („Eu sunt adevărul...”) și Duhul Sfânt, Duhul Adevărului. Asta înseamnă că a venit pentru a-i „învăța adevărul pe toți oamenii”, după cum zice Hrisostomul.¹⁰ Domnul i-a întins o mână

lui Pilat, însă Pilat nu a luat-o. L-ar fi putut întreba pe Iisus, pe cel mai celebru rabbi din Israel: luminează-mă într-un domeniu pe care nu-l cunosc, dezvoltă-ți gândurile, să vorbim despre filosofie... Hristos l-ar fi învățat, pentru că voia să-i „mântuiască pe toți” când a spus „Cereți și veți primi.” (Mt 7, 7). Dar Pilat se închide în scepticismul pretențios al ignoranților și întreabă, ridicând din umeri: „Ce este adevărul?... Adevărul este relativ, fiecare are adevărul lui... Și astfel a respins Pilat invitația lui Hristos de a cunoaște adevărul. Sunt miliarde de oameni ca Pilat și societățile noastre sunt pline de ei: cu cât sunt mai neștiutori în cele duhovnicești, cerești și dumnezeiești, cu atât sunt mai pretențioși și mai disprețuitori.

Pilat se întoarce la membrii Sinedriului și le zice: „Eu nu găsesc în El nicio vină.” Aceștia își reiau învinuirile, dar fac o precizare: Iisus a învățat din **Galileea** până în Iudeea. Pilat este încântat la gândul că putea să se descotorosească de Iisus: pentru că este galileean, Îl trimite la Irod, tetrarhul Galileei, „care era și el la Ierusalim în zilele acelea”, considerând că acela trebuia să-L judece.

Iisus străbate tot Ierusalimul de la est la vest, străjuit de soldați, legat, deja epuizat și nemâncat. Este dus la tetrarh, la **Irod Antipa**¹¹, unul dintre cei patru fii ai lui Irod cel

8. Iisus plătește „didrahma” la Capernaum (Mt 17, 24-27).

9. Am verificat în toată Evanghelia. Să adăugăm, după cum observă Sf. Ioan Gură de Aur (*La Matei*, omilia 86, p. 529, Ed. Artège), că Iisus chiar fugise, după prima înmulțire a pâinilor, pentru că știa că oamenii vor să-l pună rege (In 6, 15). Or, toată lumea auzise vorbindu-se despre lucrul acesta.

10. Sf. Ioan Gură de Aur, *Comentariul la Evanghelia după Sf. Ioan*, omilia 83, p. 453, Ed. Artège.

11. Irod Antipa, care a domnit din anul 4 î.Hr. până în anul 39 d.Hr., își repudiase soția pentru a se căsători cu Irodiada, femeia fratelui său vitreg, care îl va împinge să-l ucidă pe Sf. Ioan Botezătorul. Antipa își avea reședința în Tiberiada, cetate pe care o construise, dar se găsea la Ierusalim pentru Paște. Va fi deportat în Galia (la St Bertrand de Comminges) de

Mare, care domnea asupra Galileei și Pereeii. Antipa auzise mult vorbindu-se despre Iisus, mai ales de la Ioan Botezătorul, pe care îl aruncase în temniță. Și este încântat, pentru că voia să-L vadă pe Iisus făcând o minune (așa cum un magician ar face un număr de magie). Îl copleșește cu vorbe, dar Iisus nu răspunde nimic, pentru că știe că e o inimă uscată, fără nicio intenție de a se schimba, și un laș, care a pus să fie omorât Ioan Botezătorul pentru capriciul unei adolescente.¹² Irod și curtea sa Îl tratează pe Iisus cu dispreț și-L îmbracă într-o mantie pentru a-și bate joc de El ca rege. Apoi Iisus este adus înapoi la pretoriu de către soldați. Pe drum este hulit de mulțime și bătut cu pietre.

Pilat se întoarce la membrii Sinedriului și le spune același lucru, adăugând: Irod, ca și mine, nu a găsit nimic împotriva Lui. Îl voi pedepsi, ca să vă fac pe plac, apoi Îi voi da drumul. De fapt, Pilat știa foarte bine că Iisus era nevinovat, pentru că avea soldați și o poliție care îi spuneau tot ce se petrece în Iudeea (și chiar în Galileea); știa deci că Iisus nu avea decât cuvinte de pace, de iubire, de iertare, și că vindeca bolnavii. În plus, mai avea și mărturia soției sale, care Îl admira pe Iisus (cf. nota 14). Toată lumea știa aceste lucruri în Israel. Însă el are de rezolvat o problemă de păstrare a ordinii: are în față o mulțime de oameni care urlă și e plină de ură, care „vrea sânge”, ca în amfiteatre

și circuri. Cum să-i liniștească?¹³ Hotărând cu cinism să biciuiască un nevinovat. Și crede că a găsit un șiretlic: în fiecare an, la Paște, era obiceiul să fie eliberat un prizonier. Or, în acel moment se afla în închisoare un prizonier faimos, Baraba, un ucigaș care provocase o răscoală [împotriva puterii romane, ceea ce nu putea decât să fie pe placul evreilor]. Pilat spune mulțimii: „Pe cine voiți să vă eliberez: pe Baraba sau pe Iisus, care Se cheamă Hristos?” (la Sf. Marcu și la Sf. Ioan „regele Iudeilor”).

Sf. Matei și Sf. Marcu aduc aici o observație importantă: „Pilat știa că arhierii Îl dăduseră pe mâna lui **din invidie**.” E foarte clar acest lucru de la intrarea mesianică a lui Iisus în Ierusalim (la Florii): erau furioși văzând că toată lumea se ducea la El și Îl urma, iar ei își pierdeau astfel din putere, din faimă (și din bani!). Pilat nu știe ce să mai facă și pe unde să scoată cămașa. Atunci se petrece un incident ciudat: soția lui Pilat¹⁴ îi trimite o tăbliță pe care scrie [ai grijă,] „nimic să nu-I faci Dreptului aceluia, că mult am suferit azi [noapte], în vis, pen-

13. Evreii au fost mereu ostili dominației romane („idolatre”) și vor exista constant revolte, rășcoale, răzmerițe, până la războiul final, cel de-al doilea război evreiesc, din anul 135, pe care îl vor pierde.

14. Este vorba de Claudia Procula, bine cunoscută de istorici ca nepoată nelegitimă a împăratului Augustus, prin cea de-a doua soție a împăratului Tiberiu. Ar fi trăit în tinerețe în Galia, la Narbona, împreună cu „tatăl” său, Tiberiu. Tradiția spune că era ucenică a lui Iisus. Origen (sec. II-III) credea acest lucru. Este considerată sfântă în Mineiul grecesc (27 octombrie, Sfânta Procla) și în calendarul copt (25 iunie).

către împăratul Caligula, în anul 39. „Tetrarhia” era „guvernarea celor patru”, cei patru fii ai lui Irod.

12. Pentru mucenicia Sf. Ioan Botezătorul a se vedea *Apostolia*, nr. 124-125, iulie-august 2018.

tru El". Este a doua oară când Dumnezeu îi întinde mâna lui Pilat pentru a-l chema să se poarte cu demnitate. Dar nu a înțeles (sau nu a vrut să înțeleagă).

Sf. Matei precizează atunci că „arhierii și bătrânii au ațâțat mulțimile ca să ceară pe Baraba, iar pe Iisus să-L piardă”, lucru confirmat și de Sf. Marcu și de Sf. Luca. Mulțimea urlă „**eliberează pe Baraba și osândește-L pe Iisus!**”.

Acum începe **mucenicia lui Hristos**. Este dus într-o curte, dezbrăcat, legat de un stâlp¹⁵ și supus unei groaznice biciuiri. Suntem foarte bine informați despre faptul acesta datorită principalei relicve a lui Hristos, **Sfântul Giulgiu¹⁶ de la Torino**, giulgiul său mortuar, care l-a acoperit trupul la puțină vreme după biciuire. Pe giulgiu a rămas urma tuturor chinurilor pe care le-a îndurat în Sfânta și Marea Vineri, urmă pe care lumina necreată a Învierii a fixat-o în țesătură (ca pe o placă fotografică) într-un chip de neșters. Această relicvă a fost studiată de numeroși savanți (fizicieni, chimiști, medici, bibliști, istorici) și ne-a dat informații prețioase asupra trupului lui Hristos, a Patimii și a Morții Sale.

Biciuirea era un supliciu roman legal. În mod normal, biciuirea trebuia să aibă loc

15. Împotriva a ceea ce s-a scris uneori, savanții estimează că avea mâinile legate de un inel fixat în coloana de marmură, însă *la înălțime*, ceea ce îi degaja torsul și permitea să fie biciuit și din față. Această poziție era mult mai dureroasă, pentru că picioarele abia îi atingeau pământul.
16. Acest giulgiu mortuar de in curat (în greacă *kathara*, pur) era conform cu obiceiurile funerare evreiești.

înaintea răstignirii, ceea ce nu pare să se fi petrecut, dacă îl urmăim pe Sf. Ioan.¹⁷ Osânditul era biciuit cu un bici regulamentar, numit *flagrum* (un mic mâner de lemn de care erau legate fâșii de piele subțiri, lungi și flexibile, care se terminau cu niște bile de plumb sau cu oscioare de oaie). Numărul legal de lovituri era de „40 minus 1” (39 de lovituri) la evrei, dar la romani acestea nu se opreau decât ca să-l lase pe osândit în viață, pentru că trebuia neapărat să fie răstignit de viu (!), ceea ce pare că s-a întâmplat și în cazul lui Hristos (s-au numărat cel puțin 60 de lovituri (și poate mai mult de o sută) pe giulgiu). În funcție de urmele de pe giulgiu, care se încrucișează în formă de plasă, medicii¹⁸ estimează că erau doi călăi, care alternau loviturile, date și prin spate și prin față, inclusiv asupra membrilor (pe picioare și pe brațe). În urma loviturilor avea loc și o considerabilă pierdere de sânge.¹⁹

17. Cei trei sinoptici sunt de acord în acest sens, deoarece în istorisirea lor biciuirea se face chiar înaintea răstignirii. Însă niciunul dintre ei nu a fost martor ocular, pe când Sf. Ioan, care a fost, vorbește diferit. E posibil ca cei trei să fi fost influențați de legile și de obiceiurile romane.
18. Opera, magistrală, este a doctorului Barbet, chirurg: *La Passion de N.S. Jésus-Christ selon le chirurgien (Patima D.N Iisus Hristos din punctul de vedere al chirurgului)*, 1950 (ed. a 15-a în 1965, reimprimată în 2011).
19. Sfânta Cămașă de la Argenteuil (cămașa fără cusături a lui Hristos, țesută de mama Sa, Maria) s-a dovedit a purta sângele Său. Sângele nu se vede cu ochiul liber pentru că veșmântul s-a făcut maroniu închis (la origine era maroniu-roșiatic), însă observațiile la microscopul electronic și analizele biochimice au do-

Un om obișnuit ar fi trebuit să moară. Însă Iisus avea o constituție robustă (era înalt și puternic) și mai ales un „moral de oțel” în sufletul Său omenesc. Știa că aceasta era voia Tatălui Său ceresc și a rezistat până la capăt. După Evanghelie, Domnul nu a lăsat să scape nicio plângere, după cum prorocise Isaia (53, 7). Dar nu trebuie să uităm că Iisus S-a născut om curat și neîntinat, la fel ca primul Adam, strămoșul nostru, și a dus firea omenească la desăvârșire²⁰ (ceea ce nu au făcut Adam și Eva), pentru că firea Sa omenească era plină de Duhul Sfânt (după caracterul ipostatic al Duhului Sfânt, care este de a le plini pe toate, de a sfinți și de a îndumnezei).

vedit-o. Or, Hristos a purtat această cămașă imediat după biciuire. Cu privire la această scumpă relicvă se poate vedea articolul nostru apărut în *Apostolia*, nr. 98, mai 2016, pp. 39-43, care comportă și o scurtă bibliografie.

20. De aceea Sf. Pavel Îl numește Noul Adam [„Adam cel de pe urmă”] (1 Cor 15, 45).

Aceste groaznice lovituri de bici pe care le-a primit Hristos și care I-au brăzdat tot trupul sunt loviturile pe care le-au meritat păcatele noastre, mai ales păcatul violenței. Domnul a fost pedepsit pentru noi (Is. 53, 4-6), care nu am vrut să purtăm „jugul Său bun și povara Sa ușoară” (Mt 11, 29-30).

Însă lucrurile nu s-au oprit aici. Soldații se plictiseau, așa că au vrut să se distreze și să-și bată joc de regalitatea Lui, ridicolă în starea în care era. Evreii vor un rege, hai să le dăm un rege... În domeniul răutății gratuite, Satana este mereu inventiv. S-au dus să culegă ramuri dintr-un soi de arbust²¹ cu **spini lungi**²², înfricoșători, și au făcut din ele un fel de **cunună**, pe care i-au înfipt-o cu brutalitate pe cap, să fie siguri că spinii vor intra adânc. Medicii estimează că aceasta a fost una din suferințele cele mai cumplite ale lui Hristos. După mărturiile vechi (Sf. Vincent din Lérins [sec. V], Sf. Grigorie din Tours [sec. VI] și clarvăzătoarea Sf. Brigitte [sec. XIV]), ar fi fost vorba de un fel de căciulă din trestii împletite²³, pe care soldații ar fi fi-

xat ramuri ascuțite, ceea ce înseamnă că tot craniul lui Hristos suferea. Această „cunună” fiind rezistentă, Hristos va trebui să o îndure până la moartea pe Cruce. Prin aceste suferințe Hristos ne vindecă de păcatele pe care le facem cu gândul, gânduri care ni se preschimbă apoi în fapte de răutate. Apoi soldații au găsit o veche **hlamidă roșie**, aruncată într-un colț, și I-au pus-o pe trup ca pe o mantie regească, apoi i-au pus în mână o **trestie**, caricatură de sceptru regal.

După care au încins o sarabandă satanică²⁴, scuișând asupra lui Iisus, lovindu-l peste cap cu trestia (ceea ce înzecea durerile provocate de cununa de spini) și prefăcându-se că I se închină, zicând: „Bucură-te, regele iudeilor.” Generalul dumnezeiesc, domn peste oștile îngerești, era dat pe mâna unor soldați de rând. Satana²⁴ a fost încântat de această mascaradă blasfematoare, fiindcă prin Iisus Cel întrupat Satana îl umilea pe Om, chip al lui Dumnezeu, pe care nu suporta să-l vadă.

Pilat se întoarce atunci către iudei „pentru a treia oară” (Lc 23, 22), spunându-le iarăși că „nicio vină de moarte nu a găsit

de sclav, purtată pe partea din spate a capului (semănând puțin cu o mitră). Există o reconstituire la muzeul Sf. Giulgiu din Torino. Sfânta Cunună din Paris corespunde cu această descriere: se vede o parte din cununa de trestii care acoperea capul, însă cea mai mare parte a spinilor au fost dați bisericilor de Sf. Louis și de cei ce i-au urmat.

24. Hrisostomul subliniază că evreii îl urau pe Iisus din gelozie, dar că soldații nu aveau niciun motiv să-l urască: „E limpede că îi mâna diavolul...” (La Sf. Matei, omilia 87, p. 535, Ed. Artège).

21. După botaniștii care au studiat spinii Cununii Sfinte, este vorba despre *Zyzyphus spina Christi*, arbust cu spini lungi și ascuțiți, care se găsește în Palestina. Cunoscut de acum 1500-2000 de ani, arbustul se găsește într-un sat la sud de Ierusalim (Ein Hatzeva), iar tradiția îl socotește ca fiind arbustul din care s-au cules ramurile din care a fost împletită cununa de spini. Există un desen impresionat al unei ramuri în Biblia poliglotă a lui Vigouroux (ed. din 1908, vol. VII, p. 507).
22. Ramura care se păstrează la Pisa poartă un spin mai lung de 2 cm!
23. Sf. Vincent din Lérins spune că era vorba de un fel de *pileus*, o căciulă ovală de muncitor sau

întru El”, și li-l aduce pe Iisus plin de sânge, desfigurată și deghizată în rege tragic: „**Iată omul**” (*ecce homo*), zice, sperând să le calmeze ura și beția de sânge. Dar se întâmplă exact pe dos: „Răstignește-L! Răstignește-L!”. Pilat spune din nou: răstigniți-L voi. Atunci membrii Sinedriului aduc cel mai important argument pe care îl au: „**Trebuie să moară pentru că S-a făcut pe Sine Fiul lui Dumnezeu.**” Pilat începe în clipa aceea să se teamă cu adevărat, pentru că e depășit de conținutul evenimentelor. Chiar și păgânii au simțul celor dumnezeiești.

Și se întoarce în grabă la Hristos și Îl întreabă iarăși: „De unde ești Tu?”. Adică, e adevărat ce spun? Ești Tu cu adevărat Fiul lui Dumnezeu? Iisus nu răspunde nimic, pentru că un păgân ca Pilat nu putea să înțeleagă cine era Mesia (numai evreii puteau să înțeleagă acest lucru), dar și pentru că Pilat nu răspunsese celor două prilejuri de a ști, care i se dăduseră. Atunci se enervează și Îl ia pe Hristos de sus: „Mie nu-mi vorbești?”. Mie, reprezentantul Împăratului? Nu înțelegi că am multe puteri? Putere am „să Te eliberez sau să Te răstignesc”. Atunci Hristos răspunde, pentru că are o învățătură teologică de dat lumii întregi, pentru totdeauna: „**N-ai avea nici o putere asupra Mea, dacă nu ți-ar fi fost dat ție de sus.**” (În 19, 11). Înseamnă, prin urmare, că toate puterile vin de la Tatăl ceresc²⁵,

25. Însă cel căruia Tatăl ceresc îi dă puteri, oricare ar fi el, trebuie să le folosească după cum se cuvine, pentru binele tuturor și a toate, spre a I se asemăna. Tatăl ne respectă întotdeauna libertatea, ca și Fiul Său, ca și Duhul. Omul

singurul izvor a toate cele ce sunt. Și adaugă: „de aceea cel ce M-a predat ție mai mare păcat are”. Tu nu ai primit de la Tatăl Meu decât o putere politică, exterioară, mică, însă marele preot care M-a dat pe mâna ta a primit o putere spirituală, sacramentală, simbol a ceea ce sunt Eu însumi, mare preot în veac, și a făcut ceea ce a făcut în cunoștință de cauză, făcând nicio scuză. Tu ești numai un laș, dar el este blasfemator, sacrilegiu și ucigaș de Dumnezeu.²⁶

Pilat iese din nou înaintea poporului, alături de Iisus, și spune: „**Iată Împăratul vostru!**”²⁷. Mulțimea urlă de ură. Satana a înțeles și va da atacul pentru ca Mielul lui Dumnezeu să fie ucis, jertfit. Membrii Sinedriului spun: „**Dacă Îl eliberezi pe Acesta, nu ești prieten al Cezarului. Oricine se face pe sine împărat este împotriva Cezarului.**” Apoi: „**Nu avem împărat decât pe Cezarul.**” Asta e prea de tot. Pilat se teme pentru viața sa. Dacă va fi denunțat împăratului²⁸, va fi exilat, poate chiar ucis. Argumentul este imparabil. Pilat își scapă pielea.

Văzând că nu se poate împotrivi voinței mulțimii, Pilat are un gest vrednic de mira-

este liber, după chipul unui Dumnezeu liber. Să nu uităm și că Tatăl poate întotdeauna să ia înapoi ceea ce a dat, căci toate sunt ale Lui. Să avem grijă...

26. Mormântul lui Caiafa a fost găsit în valea Gheenei, termen care înseamnă iad. A fost judecat după măsura păcatului său.

27. Pilat vrea să-i înfrunte pe evreii care i se opun și se răzbuună pe ei. Însă este și o prorocie inconstientă.

28. Ceea ce li se va întâmpla de mai multe ori acestor guvernatori ai Iudeei și micilor regi evrei.

re: se scutură public de orice responsabilitate morală **spălându-se pe mâini dinaintea poporului** și zicând: „Nevinovat sunt de sângele Dreptului acestuia. Voi veți vedea.”²⁹ Asta e cea mai mare ipocrizie. Avea toată puterea să-L elibereze pe Iisus și să țină piept mulțimii, după cum tocmai se laudase dinaintea lui Iisus. De fapt, știe foarte bine că e vinovat, știe că osândește la moarte un nevinovat.³⁰ Dar lasă impresia că își pregătește apărarea pentru judecată [cea de pe urmă, *post-mortem*]. Și tot poporul răspunde cu o frază îngrozitoare: „**Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!**” Acest lucru se va întâmpla cu prilejul primului război evreiesc (în 70), care va aduce distrugerea Templului și a Ierusalimului, apoi cu prilejul celui de-al doilea război evreiesc (în 135), care va duce la deportarea evreilor în tot Imperiul, apoi la persecutarea lor vreme de două milenii, a cărei culme va fi atinsă prin *shoah*.

Pilat îl eliberează pe Baraba și îl dă pe Iisus să fie răstignit. Satana a câștigat. Lașitatea funcționarului imperial și ura evreilor împotriva lui Iisus au învins. Mielul lui Dumnezeu va putea să-Și dea viața pentru

a mântui lumea și omul, Își va înălța pe cele mai înalte culmi iubirea, desăvârșit în omnesul Lui, după cum Tatăl Său desăvârșit este. Fie binecuvântat în veci!

Însă lașitatea ucigașă nu i-a fost de folos lui Pilat. Mai întâi va fi exilat în Galia, de către împăratul Caligula (în anul 37), unde, după Eusebiu din Cezareea, s-ar fi sinucis (ca și Iuda). Mai mult, când creștinii au alcătuit simboluri de credință pentru botez au menționat limpede și lămurit numele ucigașului Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos: „care a pătimit sub Ponțiu Pilat” (Crezul numit Apostolic) și „s-a răstignit sub Ponțiu Pilat” (Crezul de la Niceea - Constantinopol), probabil pentru a mărturisi realitatea istorică a muceniei lui Hristos, a morții Sale și deci a Învierii Sale. Iar aceasta va dura până la sfârșitul vremurilor, până la întoarcerea lui Hristos în slavă.

Pătimirile de neînchipuit ale lui Hristos ne copleșesc peste măsură, după cum spune Sf. Ioan Gură de Aur.³¹ De fapt, ele depășesc puterea noastră de înțelegere, într-atât kenoză dumnezeiască este „abisală” în Hristos și într-atât căile lui Dumnezeu sunt tainice și nepătrunse. Nu putem decât să contemplăm „Omul durerilor”³², prorocit de Isaia cu opt veacuri înainte, și să plângem cu inimă zdrobită.

Pr. Noél TANAZACQ, Paris

29. Sf. Ilarie din Poitiers spune că acest lucru trebuie pus în legătură cu visul soției sale. Pilat vrea să arate că „nu este nimic între el și acest drept”: nu sunt eu de vină, ci ei, evreii. Însă Dumnezeu citește inimile... (*La Matei*, II, p. 249, *Sources chrétiennes*, nr. 258).

30. Sf. Maxim din Torino (sec. IV-V): „[Pilat] degeaba șterge sângele dreptului de pe mâinile sale, că în suflet păstrează acest sânge ca pe o pată”. Omilia 23, „Despre Patimi”, în *L'année liturgique (Anul liturgic)*, p. 114.

31. *Commentariul la Evanghelia după Sf. Matei*, omilia 87, p. 536, Ed. Artège.

32. Isaia 53, 3. În toate riturile, la Sfânta și Marea Vineri se citește prorociile lui Isaia, care se găsesc mai ales în capitolele 50 și 53.

CUVÂNT DE MÂNGÂIERE LA VREME DE PANDEMIE

Arhimandritul Zaharia de la Essex

Mulți oameni sunt confuzi și se panichează din pricina amenințării epidemiei de coronavirus care a cuprins lumea. Eu însă cred că n-ar trebui să fim așa, pentru că orice face Dumnezeu cu noi din dragoste o face. Dumnezeu creștinilor este un Dumnezeu bun, un Dumnezeu al miliei și al iubirii de oameni, care iubește lumea. Dumnezeu ne-a creat din bunătate, ca să ne împărtășească viața Sa, ba chiar și slava Sa. Când am căzut în păcat, tot din bunătate a îngăduit morții să pătrundă în viața noastră, ca să nu ajungem nemuritori în răutate și să căutăm o cale de mântuire. Deși am căzut, nicidecum Dumnezeu n-a încetat să Se îngrijească de noi, nu doar cu bunurile materiale necesare pentru dăinuirea neamului nostru omenesc, ci și prin prorocii și prin dreptii trimiși să-I aștearnă calea, ca să poată veni să ne dezlege de tragedia de a fi om și să poată aduce mântuirea cea veșnică, prin Cruce și prin Învierea negrăitei Sale iubiri. Hristos a venit, a luat asupra Sa blestemul păcatului și ne-a arătat până la sfârșit dragostea Lui, căci „iubind pe ai Săi cei din lume, până la sfârșit i-a iubit”. Din bunătate le-a făcut Dumnezeu pe toate când ne-a creat, când a asigurat cele necesare pentru dăinuirea lumii, când Și-a pregătit ca-

lea pentru a veni pe pământ, când Însuși a venit, în persoană, și ne-a lucrat mântuirea în chip așa de minunat. Iar bunătatea Sa este nemărginită, căci ne mântuiește și este îndelung răbdător cu noi, așteptând să venim la cunoașterea adevărului și să aducem pocăință adevărată, ca să putem fi cu El pe vecie. În fiecare etapă a relației Sale cu omul, Dumnezeu nostru ne arată doar bunătate și milă, care „mai bună este decât viața”. Bunătatea este Firea Sa și pe toate le face spre folosul și mântuirea omului.

Prin urmare, când iarăși va să vină ca să judece lumea, o va judeca un alt Dumnezeu? Nu va fi același Dumnezeu, Dumnezeu al miliei și al iubirii de oameni, Dumnezeu care iubește omenirea? Să nu ne îndoim că ne vom înfățișa înaintea Dumnezeului care ne-a făcut și ne-a mântuit, și a nimănui altcuiva. Și iarăși cu aceeași milă și dragoste ne va judeca. De aceea, să nu ne panicăm, nici să ne clătinăm în credință, căci același Dumnezeu ne va întâmpina în viața cealaltă și ne va judeca cu aceeași bunătate și îndurare. Unii se tem că le-a sosit ceasul sfârșitului. Epidemia aceasta are și o parte bună, pentru că, din clipa în care ne va lovi și până la ipoteticul final, ne mai rămân de trăit câteva săptămâni.

Putem închina, aşadar, acest timp pregătirii pentru întâlnirea cu Dumnezeu, pentru ca mutarea noastră să nu vină pe neaşteptate şi pe nepregătite, ci după ce ne-am cercetat întreaga viaţă, la fiecare şedere în rugăciune dinaintea lui Dumnezeu, uneori mulţumind până la sfârşit pentru tot ce a făcut pentru noi, alteori cu pocăinţă, cerând iertarea fărâdelegilor noastre. Nimic nu ne poate vătăma când avem un astfel de Dumnezeu, care pe toate le îngăduie în bunătatea Sa. Trebuie doar să continuăm să îi mulţumim până la sfârşit şi să ne facem smerita rugăciune de pocăinţă pentru iertarea păcatelor.

În ce mă priveşte, epidemia aceasta mă ajută. Tânjeam să regăsesc rugăciunea pe care am avut-o înainte, ca să-mi cercetez întreaga viaţă, de la naştere până acum, mulţumind lui Dumnezeu pentru toate binefacerile Sale, „cele întru ştiinţă şi cele întru neştiinţă”; şi totodată ca să pot să-mi cercetez întreaga viaţă, pocăindu-mă pentru păcatele şi fărâdelegile mele. Ce minunat să-ţi poţi cerceta viaţa în rugăciune, să le pui pe toate înaintea lui Dumnezeu, stăruind în rugăciune! Simţi atunci că viaţa ți se răscumpără. De aceea, situația de față cu adevărat mă ajută. Nu mă panichez, ci „mă voi îngriji pentru păcatul meu”.

Trebuie să vedem bunătatea lui Dumnezeu în tot ce se petrece acum. Sfinții Părinți au văzut iubirea Sa de oameni. O molimă asemănătoare a avut loc în veacul al patrulea, în pustia Egiptului, secerând mai bine de o treime din monahi, iar Părinții ziceau cu mare însuflare că „Dumnezeu seceră sufletele sfinților pentru Împărăția Sa” și nu se clătinau în credință. Domnul Însuși vorbește în Evanghelie despre zilele din urmă, despre încercă-

rile și necazurile prin care va trece lumea înainte de a Doua Sa Venire. Nu discernem însă în cuvintele Lui nici tristețe morbidă, nici disperare. Domnul, care S-a rugat în grădina Ghethsimani cu sudoare de sânge pentru mântuirea întregii lumi, spune că atunci când vom vedea grozăviile ce vor premerge cea de-a Doua Venire a Lui să ne ridicăm însuflețiți capetele, pentru că răscumpărarea noastră se apropie. Unii îmi spun: „Dumnezeu să-Și întindă mâna Sa cea ajutătoare!”. Dar tocmai asta e mâna lui Dumnezeu! Dumnezeu dorește și lucrează mântuirea noastră „în multe rânduri și în multe chipuri”. „Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez.” Virusul acesta poate fi un mijloc pe care Dumnezeu îl folosește pentru ca mulți să-și vină în fire și la pocăință, dar poate și pentru a secera multe suflete pregătite de Împărăția Sa cea veșnică. De aceea, pentru cei ce se predau și se încredințează dumnezeieștii purtări de grijă toate vor contribui la binele lor, căci „celor ce iubesc pe Dumnezeu toate li se lucrează spre bine”.

Nu este loc, aşadar, de tulburare morbidă. Nici nu trebuie să ne împotrivism măsurilor luate de guvern pentru a reduce răspândirea contaminării. Este greșit să acționăm împotriva autorităților. Să facem ce ne spune guvernul, pentru că nu ni se cere să ne lepădăm de credința noastră, ci doar să luăm câteva măsuri pentru binele comun, ca să trecem peste încercarea aceasta; iar măsurile care ni se cer nu sunt deloc nerezonabile. Unii o iau prea martiricește, ridică stindardul și fac pe mucenicii sau pe mărturisitorii. Să nu ne îndoim, însă, vom arăta doar supunere față de ordinele guvernului. Pentru că ar fi nedrept să facem neascultare de guvern, din moment

ce, când ne vom îmbolnăvi, la spitalele lor vom alerga, ei vor suporta cheltuielile și ne vor îngriji. De ce să nu-i ascultăm?

Acesta este cugetul lui Hristos, pe care Dumnezeu l-a arătat în viața Sa pământească, aceasta este porunca apostolească pe care am primit-o: „să se supună stăpânilor și dregătorilor, să asculte, să fie gata la orice lucru bun, să nu defaime pe nimeni, să nu fie sfăditori, ci îngăduitori, arătând întreaga blândețe față de toți oamenii”. „Supuneți-vă”, așa-dar, „pentru Domnul, oricărei orânduiri omenești, fie împăratului, ca înalt stăpânitor, fie dregătorilor.”. Dacă nu ne supunem stăpânilor noștri, care nu cer mult de la noi, cum ne vom supune lui Dumnezeu, care ne dă o lege dumnezeiască mai înaltă decât orice lege omenească? Păzind legea lui Dumnezeu nu suntem mai presus de legile omenești, spunem apologeții celui de-a doilea veac, când Imperiul Roman îi prigonea pe creștini.

E de mirare că în țara în care trăim, Marea Britanie, fotbalisții arată atâta înțelegere și discernământ încât sunt primii care să-și întrerupă activitatea, supunându-se indicațiilor profilactice ale guvernului? Ar fi trist ca tocmai noi, cei credincioși, să nu ne ridicăm la măsura fotbalisților și să nu arătăm aceeași supunere față de autoritățile pentru care se roagă Biserica noastră.

Dacă ne vor cere să încetăm slujbele Bisericii, să ne supunem și să binecuvântăm pronia lui Dumnezeu. Mai mult, acest lucru ne aduce aminte de o veche

predanie a Părinților din Palestina: în Marele Post, în Duminica Lăsutului Sec de brânză, după iertarea reciprocă, [monahii] ieșeau în pustie timp de patruzeci de zile, fără Liturghie, stăruiind, pentru a se pregăti, în post și rugăciune, și se întorceau în Duminica Floriilor, ca să prăznuiască după cuviință Patima și Învierea Domnului. Aidoma ne silesc și împrejurările de astăzi să trăim ceea ce s-a păstrat din vechime în sânul Bisericii. Ne vor obliga, poate, să trăim o viață mai isihastă, cu mai multă rugăciune, care va compensa lipsa Dumnezeieștii Liturghii și ne va pregăti să prăznuim cu și mai mare dorință și însuflare Patima și Învierea Domnului Iisus. Astfel vom preschimba epidemia aceasta într-o biruință a isihasmului. În tot cazul, orice îngăduie Dumnezeu în viața noastră este din bunătața Sa și pentru binele omului, căci Dumnezeu niciodată nu dorește să se vatăme în vreun fel zidirea Sa.

Iar dacă vom fi lipsiți mai mult timp de Dumnezeiasca Liturghie vom răbda. Ce primim la Liturghie? Ne împărtășim cu Trupul și Sângele lui Hristos, care sunt pline de harul Său. Pentru noi este o mare cinste și binefacere, dar harul lui Dumnezeu îl primim în multe alte feluri. Când săvârșim rugăciunea isihastă sălășluim în prezența lui Dumnezeu cu mintea în inimă, chemând sfântul Nume al lui Hristos. Dumnezeiescul Nume ne aduce harul lui Hristos, pentru că este nedespărțit de Persoana Sa și ne duce în prezența Sa. Această Prezență a lui Hristos este curățitoare, ne curățește de fărădelegi și de păcate, ne înnoiește și ne luminează inima, ca să ia formă în lăuntru chipul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru, Hristos.

De nu vom avea Paștile în biserică, să ne aducem aminte că fiecare contact cu Hristos este Paști. Primim har în Dumnezeiasca Liturghie pentru că Domnul Hristos este prezent acolo, pentru că Hristos săvârșește taina și este Cel ce se împarte credincioșilor. Când însă chemăm Numele Său pătrundem în aceeași Prezență a lui Hristos și primim același har. De aceea, chiar dacă suntem lipsiți de Liturghie, vom avea pururea Numele Său și nu vom fi lipsiți de Domnul. Mai mult, avem și cuvântul Său, Evanghelia Lui. Dacă neîncetat sălășluiește cuvântul Său în inima noastră, dacă îl cercetăm și ne rugăm cu El, dacă ne devine limbaj prin care Îi vorbim lui Dumnezeu așa cum ne-a vorbit El, atunci vom avea iarăși harul Domnului. Căci cuvintele Sale sunt cuvinte ale vieții veșnice și se săvârșește aceeași taină: primim harul Său și ne sfințim.

Mai mult, cu fiecare prilej în care arătăm bunătate fraților noștri Domnul se bucură, socotind că am făcut-o în Numele Său, și ne răsplătește. Arătăm bunătate fraților noștri și Domnul ne răsplătește cu harul Său. Este un alt mod în care putem trăi Prezența Domnului. Putem primi harul Domnului prin post, prin milostenii și prin orice faptă bună. Așa că, dacă suntem siliți să nu ne adunăm în biserică, ne putem uni în duh prin aceste sfinte virtuți pe care le știm, în lăuntru Trupului lui Hristos, Sfânta Biserică, singura care păstrează unitatea credincioșilor cu Hristos și cu celelalte mădulare ale Trupului Său. Tot ce facem pentru Dumnezeu este o liturghie, căci slujește mântuirii noastre. Liturghia este cel mai mare eveniment din viața Bisericii, în care credincioșii au putința să facă schimb între viețșoara lor și nemărginita viață a lui Dumnezeu. Impactul acestui eveniment ține însă de pregătirea pe care o facem prin rugăciune, fapte bune, post, iubire de aproapele, pocăință.

Pentru aceasta, iubiții mei frați, nu e nevoie să facem mărturisiri eroice împotriva guvernului pentru măsurile profilactice pe care le ia întru binele tuturor. Nici să nu deznădăjduim, ci să meșteșugim cu înțelepciune căi prin care să nu pierdem părtășia vie cu Persoana lui Hristos. Nimic nu ne poate vătăma, trebuie doar să avem răbdare o vreme, iar Dumnezeu va vedea răbdarea noastră, va înlătura toată piedica, toată ispita, și vom vedea iarăși zorii zilelor de bucurie. Și vom prăznui împreună nădejdea și dragostea noastră în Hristos Iisus.

Traducere de Radu Hagiu

SEMNU

Dumnezeul nostru, bun și iubitor de oameni, nu este un Dumnezeu care pedepsește. Nu El a „creat” acest virus rău; nu El îl răspândește pe toate continentele ca să-l pedepsească pe om.

Și totuși, faptul că actuala pandemie ne afectează în mod dureros la vremea acestui Post Mare de Paști, timp de pocăință și de întoarcere la Dumnezeu, nu este, desigur, un rod al întâmplării. Trebuie să vedem și să înțelegem acest semn, pentru noi înșine și pentru întreaga omenire. Ceea ce trăim ne arată cât de fragilă este lumea, cât de vulnerabilă și cât de mică: un virus microscopic, invizibil, ne atacă... Ne atacă dincolo de granițe, de popoare, de religii, de clasele sociale. Întreaga omenire este atinsă.

Un virus minuscul și lumea noastră se clatină. Viața se oprește.

Omul triumfător, puternic, mândru, sigur de sine, cade în genunchi și tremură.

Dacă ar putea să cadă în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și să se pocăiască... Dacă ar putea să-și recunoască păcatul și să ceară iertare... Dacă ar putea să-și dea seama că a luat-o pe o cale greșită, că s-a îndepărtat în mod tragic de Creatorul său până la a-L uita și a trăi fără El... Dacă ar înțelege că a jefuit, a distrus, a stricat această creație pe care Dumnezeu i-a încredințat-o... Dacă și-ar da seama că stricăciunile sunt atât de mari, încât au devenit ireparabile, și că el este singurul responsabil... Dacă ar putea vedea și înțelege acest semn...

Dacă ar putea auzi chemarea și dacă ar răspunde la ea...

În fine, dacă s-ar putea smeri dinaintea lui Dumnezeu... Dacă s-ar închina Lui și L-ar recunoaște ca pe singurul său Mântuitor...

Dar ochii lui nu se vor deschide, iar urechile lui vor rămâne surde la această chemare.

După ce va trece flagelul se va ridica din nou și va uita. Lumea își va relua cursa nebunească până la următorul semn... Până când omul, în sfârșit, va deschide ochii și va răspunde la chemare... Însă va fi târziu, va fi deja noapte...

Vino, Doamne Iisuse! Vino!

Arhimandritul Moise

SĂ NU PIERDEM ROADELE POSTULUI!

Vedeți binefacerile învierii; vedeți bunătatea Stăpânului nostru dumnezeiesc, vedeți iubirea Lui fără de măsură. Să nu fim deci nerecunoscători către un asemenea binefăcător, și să nu ne înmuiem, acum că am ajuns la sfârșitul postului; ci să ne îngrijim de sufletul nostru și mai mult decât înainte, ca să nu slăbească trupul prin îngrășare; ca purtând prea mult de grijă de rob, să nu uităm de stăpână. Ei! Vă întreb, la ce bun să vă încărcăți stomacul peste măsură și fără de trebuință? Desfrânarea strică trupul și înjosește sufletul. Credincioși legilor cumpătării, să nu luăm decât hrana de trebuință, pentru a dobândi în același timp sănătatea trupului și vrednicia sufletului, ca să nu pierdem deodată toate roadele postului. Nu vă zic să nu luați hrană, sau să nu vă bucurați de o masă cumpătată: nu, nu vă zic aceasta, ci vă îndemn să lăsați orice destrăbălare, să vă mulțumiți cu cele de trebuință, să nu vă dăunați sănătății și nici seninătății sufletului, întrecând măsura. Cel care întrece măsura celor de trebuință nu se va mai putea sătura de mâncare și de băutură. Aceasta o știu prea bine cei care au încercat-o prin ei înșiși, și că- rora necumpătarea le-a adus o mulțime de beteșuguri urâte, de scârbă și de supărare.

*Sfântul Ioan Gură de Aur (Arhiepiscopul Constantinopolului),
Omilie la sărbătoarea Paștilor*

ASTĂZI FIUL LUI DUMNEZEU A PUS IARĂȘI FIREA OMENEASCĂ ÎN CINSTEA EI CEA DINTĂI

Vedeți că peste tot moartea nu se mai cheamă altfel decât odihnă și somn, și că această moarte, atât de groaznică la vedere înaintea de Iisus Hristos, s-a făcut vrednică de dispreț după învierea Sa. Vedeți biruința strălucită a acestei învieri în slavă. Prin ea am primit nesfârșite foloase; prin ea viclenia demonului s-a făcut zadarnică; prin ea noi disprețuim moartea; prin ea, ne punem mai presus decât viața aceasta; prin ea alergăm către dorința bunurilor viitoare; prin ea, deși suntem îmbrăcați în trup, putem să ne bucurăm de aceeași cinste ca și puterile netrupești. Astăzi am biruit cu strălucită biruință; astăzi Domnul nostru, după ce a ridicat cupa biruinței împotriva morții, după ce a zdrobit puterea demonului, ne-a deschis prin învierea Sa calea către mântuire. De aceea să ne bucurăm, să săltăm și să sărbătorim biruința. Deși Domnul nostru singur a biruit, deși singur a ridicat cupa, bucuria și veselia trebuie să o împărtășim toți. [...]

Acestea sunt binefacerile arătate de cruce, acestea sunt dovezile izbitoare ale învierii. Astăzi îngerii saltă, toate puterile

cerești sărbătoresc biruința și se veselesc de mântuirea întregului neam omenesc. Într-adevăr, dacă toate se bucură în cer și pe pământ pentru un singur păcătos care se pocăiește, cu atât mai mult trebuie să se bucure pentru mântuirea lumii întregi. Astăzi Fiul lui Dumnezeu a izbăvit firea omenească de stăpânia demonului și a pus-o la loc în cinstea sa cea dintâi. Fără îndoială, când văd că cele dintâi ale mele au biruit moartea, nu mă mai tem, nu-mi mai este frică de război, nu mai bag de seamă la slăbiciunea mea, ci mă uit la puterea Celui care trebuie să mă ajute. Ei, păi dacă El a biruit stăpânia morții, dacă i-a luat toată puterea, ce nu va face de acum pentru oameni, a căror fire nu s-a scârbit să o ia, în nesfârșita Lui bunătate, luptând în această fire împotriva demonului? Astăzi domnește peste tot pământul o bucurie și o veselie duhovnicească. Astăzi cetele îngerești și corul tuturor puterilor cerești tresaltă și sărbătoresc biruința pentru mântuirea oamenilor. Uitați-vă deci, fraților, cât de mare trebuie să fie pricina bucuriei, căci și stăpâniile cerești împărtășesc sărbătoarea noastră. Da, se bucură de folosul nostru; și dacă harul cu care ne-a cin-

stit Domnul este al nostru, bucuria noastră o împărășesc și ele. Iată pentru ce nu se rușinează să împărtășească sărbătoarea noastră. Ce spun? Niște fap̄turi nu se rușinează să împărtășească sărbătoarea noastră! Dar Însuși Domnul lor și al nostru nu se rușinează, și zic și mai mult, dorește să sărbătorească cu noi această sărbătoare a noastră! Care este dovada? Ascultați-L chiar pe El zicând: „Cu dor am dorit să mănânc cu voi acest Paști”¹. Însă dacă a dorit să mănânce paștile cu noi, fără îndoială a dorit și să le sărbătorească cu noi. Văzând deci nu numai pe îngerii și toată ceata puterilor cerești, ci și pe Însuși Domnul îngerilor că împărtășește sărbătoarea noastră, cum să nu vă bucurați cu bucurie mare?

***Sfântul Ioan Gură de Aur (Arhiepiscopul Constantinopolului),
Omilie la sărbătoarea Paștilor***

1. Luca, XXII, 15

ȘCHIOPUL

26 martie 2020, în vremea covid 19

Am ieșit să fac câțiva pași prin cartier...

Nu neapărat ca să iau aer, cât mai ales ca să-mi deblochez oasele spatelui, la care am fost operată de două ori.

Doar câțiva pași prin cartier...

Am fost atentă să trec pe celălalt trotuar în momentul în care am întâlnit o adolescentă cu ochii lipiți de iPhone.

Nimeni altcineva.

Nimeni...

Și apoi...

L-am văzut venind pe șchiop.

Bătrân, gârbov, se clătina.

În vântul înghețat.

Am trecut din nou pe celălalt trotuar. Regulile covid 19...

Dar am avut timp să-l observ.

Urât, prost îmbrăcat, cu o șapcă de copil pe cap, cu fața roșie.

M-am gândit în sinea mea: „Cu ghinionul meu obișnuit, singura persoană pe care o întâlnesc este un bețiv...”

Și apoi...

Șchiopul și-a făcut semnul crucii.

Apoi încă o dată și încă o dată. De trei ori.

Emoționată, nu m-am putut împiedica să fac și eu la fel. Apoi am făcut către el semnul V de la Victorie, cu două degete înmănușate. Regulile covid 19...

Chipul șchiopului, poate roșu, poate îmbujorat, s-a luminat pe dată.

A mormăit, zâmbind, câteva cuvinte pe care nu le-am înțeles. Dar m-am bucurat să le aud.

Fiecare și-a urmat drumul.

El șchiopătând, eu nu tocmai...

Atunci am simțit lacrimile umplându-mi ochii.

Lacrimi pe care nu le puteam șterge. Regulile covid 19...

Pentru prima oară la-
crimi...

Altfel de lacrimi...

Alte lacrimi...

Pentru un altul.

Un Altul...

Te-am întrebat:

„Doamne, asta faci?

Vii să-i cauți pe șchiopi?

Pentru că niciunul
dintre noi nu a răspuns
când ne-ai cheamț la
„ospățul de nuntă”¹?

Am preferat să „nun-
tim” între noi, să facem
„nuntă” fără să Te che-
măm... Ba chiar să nun-
tim singuri.

Spre a da apoi nume
copiilor noștri fără pece-
tea botezului Tău. Pentru
ca și ei să fie îngropați sau
arși fără să cheme Duhul Tău cel Sfânt.

Deci vii să-i cauți pe cei „săraci, betegi, pe orbi și pe șchiopi”²?

Cu lacrimile mele pe care nu le puteam șterge (regulile Covid 19...) Te-am rugat.

Te-am rugat să nu ne arunci în „întuneric”³.

Chiar dacă suntem șchiopi, în sfârșit primim să intrăm la ospăț. Fără „haină de nuntă”⁴...

*Marie Deschamps, Bienne, 26 martie 2020,
Soborul Sfântului Arhanghel Gabriel*

-
1. Chemarea la ospățul de nuntă, în Evanghelia după Luca (14, 15-24) și în Evanghelia după Matei (22, 1-14).
 2. Luca 14, 21.
 3. Matei 22, 13.
 4. Matei 22, 12.

De ce...

1. De ce trebuie să participăm la Sfintele Slujbe?

Unul dintre atributele dumnezeirii este Atotprezența lui Dumnezeu. Dacă ne educăm simțirea trecând-o prin filtrul credinței, în fiecare loc, în fiecare clipă Îl regăsim pe Dumnezeu. Așa cum ne arată și părintele Dumitru Stăniloae, Dumnezeu este pretutindeni, însă întâlnirea deplină cu El o săvârșim, în lumea aceasta, numai în Biserică. Biserica este spațiul consacrat, sfințit, în care se desfășoară viața liturgică a comunității. În Biserică săvârșim toate Sfintele Taine, desăvârșite de Taina Tainelor, care este Euharistia, întâlnirea personală a fiecăruia dintre noi cu Domnul Hristos Cel înviat.

2. De ce trebuie să ne împărtășim?

Pentru creștin, unica lui chemare este de a-L cunoaște pe Dumnezeu și de a se întâlni cu El. Din iubirea Sa nemărginită pentru oameni, pentru creația Sa, El ni L-a trimis pe unicul Său Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos, care S-a jertfit pentru noi și pentru a noastră mântuire. Prin jertfa de pe Cruce, tuturor ni s-au deschis iarăși ușile Raiului.

Această invitație a iubirii răstignite pe Cruce a Domnului nostru Iisus Hristos ni se adresează nouă în fiecare Dumnezeiască Liturghie, în Taina Sfintei Împărtășiri, a Sfintei Euharistii, prin care ne întâlnim personal cu Domnul Însuși și ne racordăm viața la Viața Lui. Căci creștinul botezat devine mlădiță a Bisericii lui Hristos, hrănindu-se din Izvorul dumnezeirii, din Trupul și din Sângele Domnului.

De aceea, dacă dorim să fim vii, cum odinioară îi spunea Domnul Hristos aceluia tânăr bogat, trebuie să-L urmăm – și nu numai să-L urmăm, ci să ne și împărtășim din El, prin Taina Dumnezeieștii Euharistii.

3. De ce săvârșim parastase?

În cărțile de slujbă se numește panahidă (panahidă), dar în popor poartă de obicei numele de parastas, de la cuvântul grecesc παριστήμι (a se înfățișa înaintea cuiva, a mijloci), și este o rugăciune de mijlocire pentru răposați. Parastasul nu e altceva decât o prescurtare a slujbei înmormântării. Partea de bază o alcătuiesc rugăciunile de dezlegare și iertare, rostite de preot la sfârșitul slujbei, urmate, ca și la înmormântare, de „Veșnica pomenire”.

Rugăciunea Bisericii pentru cei mutați la Domnul există în toate slujbele și poate fi întâlnită în ecteniile întreprinse care fac amintire de „fericiții și pururea pomeniții citor de locașuri sfinte și pentru toți cei mai dinainte adormiți părinți și frați ai noștri dreptmăritori creștini, care odihnesc pretutindeni”.

Dicționar LITURGIC

ICOANA ÎNVIERII DOMNULUI ÎN CULTUL BISERICII ORTODOXE

În Biserica Ortodoxă icoana are aceeași putere revelatoare ca și cuvântul Sfintei Scripturi. Ea este nu doar un simbol religios, ci și un obiect sfânt, care mediază prezența reală a chipurilor sfinte prin Duhul Sfânt. De aceea, desfășurarea cultului liturgic nu poate fi gândit în absența icoanelor.¹

Am observat cu toții că la slujba din noaptea de Paști, în cadrul procesiunii de ieșire din biserică, afară, unde se slujește slujba propriu-zisă de la miezul nopții, icoana Învierii Domnului este purtată în fruntea convoiului, apoi înfățișată credincioșilor spre închinare.

În iconografia Bisericii noastre Învierea Domnului este reprezentată de scena Pogorării la Iad a Mântuitorului², reprezentare care nu se bazează pe relatarea momentului Învierii în Sfânta Scriptură, ci pe anumite texte liturgice din Vechiul sau din Noul Testament și pe o veche scriere apocrifă (*Evanghelia după Nicodim*³). Iată câteva dintre textele cele mai reprezentative:

„Mă coborâsem până la temeliiile munților, zăvoarele pământului erau trase asupra mea pentru totdeauna, dar Tu ai scos din stricăciune viața mea, Doamne Dumnezeu meu.” (Iona 2, 7)

1. La polul opus se află viziunea catolică, influențată de protestantism, care consideră prezența icoanei în cult ca un obiect indiferent pentru credință (adiaphora). De aceea, aproape că nu se mai face diferența între un tablou religios și o icoană.
2. Dionisie din Fruna descrie scena astfel: *„Iadul, ca o peșteră întunecoasă dedesubt de dealuri, și îngeri, purtând veșminte luminoase, îl leagă cu lanțuri pe Belzebut, domnul întunericului, și pe demoni, pe unii bătându-i, iar pe alții gonindu-i cu sulițe; și câțiva oameni, în pielea goală și legați cu lanțuri, uitându-se în sus; și multe lacăte (și încuietori) sparte, și porțile iadului (de aramă) deznădăcinate (și aruncate jos), iar Hristos, având împrejur nemărginită lumină și mulți îngeri, calcă pe ele, cu dreapta ținând (de mână) pe Adam, iar cu stânga pe Eva. Și de-a dreapta, Înainte Mergătorul stând și arătându-L pe Hristos; și lângă el David și alți drepti și împărați cu cununi și cu coroane; iar de-a stânga proorcii: Iona, Isaia, Ieremia, și dreptul Abel și mulți alții, toți cu cununi (în jurul capului).”* (*Erminia picturii bizantine*, Editura Sofia, București, 2000, p.117).
3. *Evanghelia Apocrife*, trad. Cristian Bădiliță, Editura Polirom, ediția a IV-a, Iași, 2007, p. 194.

„Ședeau în întuneric și în umbra morții; erau ferecați cu sărăcie și cu fier pentru că au amărât cuvintele Domnului și sfatul Celui Preaînalt au întărâtat. El a umilit întru osteneții inima lor, slăbit-au și nu era cine să le ajute, dar au strigat către Domnul în necazurile lor și din nevoile lor i-a izbăvit pe ei și i-a scos pe ei din întuneric și din umbra morții și legăturile lor le-a rupt.” (Psalmul 106, 10-14)

„Pentru că și Hristos a suferit odată moartea pentru păcatele noastre, El, Cel drept pentru cei nedreți, ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu, omorât fiind cu trupul, dar viu făcut cu duhul cu care S-a coborât și a propovăduit și duhurilor ținute în închiisoare.” (I Petru 3, 18-19)

„Iar aceea că „S-a suit” ce înseamnă decât că S-a pogorât Acela este Care S-a suit mai presus de toate cerurile ca pe toate să le umple?” (Efeseni 4, 9-10)

„Pogorātu-Te-ai în cele mai de jos ale pământului și ai sfărâmat încuietorile cele veșnice care țineau pe cei legați, Hristoase, iar a treia zi, ca și Ioana din chit, ai înviat din mormânt. Mântuitorul meu, jertfa cea vie și nejerțfită ca un Dumnezeu, pe Tine Însuși de voie aducându-Te Tatălui, ai sculat pe Adam cu tot neamul, înviind din mormânt.” (Canonul Învierii, Cântarea a VI-a)

„În mormânt cu trupul, în iad cu sufletul ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe scaun ai fost Hristoase, cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le, Cel ce ești necuprins.” (Troparul Ceasurilor și al Pavecerniței din ziua de Paști)

„Ziua învierii, să ne luminăm popoare, Paștile Domnului, Paștile, că din moarte la viață

și de pe pământ la cer Hristos Dumnezeu ne-a trecut pe noi, cei ce-I cântăm cântare de biruință.” (Canonul Învierii, Cântarea I)

În lumina acestor texte, reprezentarea Pogorării la Iad, reprezentare consacrată Învierii Domnului, are semnificații mult mai adânci decât reprezentarea lui Hristos înviat, stând deasupra mormântului.⁴

În icoana noastră, Mântuitorul ocupă poziția centrală și este înfățișat într-o atitudine plină de dinamism, care sugerează trei lucruri:

1. Pogorârea – exprimată prin veșmintele Mântuitorului, ale căror extremități fluturând sugerează zborul, arătând că Învierea în această compoziție este nu doar ridicare, ci și coborâre a lui Hristos către omul cel căzut și înlănțuit.

2. Biruința asupra iadului – sugerează de porțile doborâte ale iadului, care sunt reprezentate sub picioarele Mântuitorului sau în „gura iadului”.

3. Ridicarea. Hristos nu biruiește moartea doar în trupul Său, El sfărâmă prin Învi-

4. Chiar dacă este uneori contestată ca fiind de influență occidentală, această reprezentare se găsește totuși în Erminia lui Dionisie din Furna (după Prima Voscresnă de la Utrenia Învierii), reprezentare a Învierii Domnului descrisă după cum urmează: „Mormânt deschis pușintel, și doi îngeri, cu veșminte (albe) strălucitoare, șezând la marginea mormântului; și Hristos, călcând deasupra acoperământului mormântului și binecuvântând cu mâna dreaptă, ține cu mâna un steag cu crucea de aur; și mai jos de el, ostașii: unii fugind, alții zăcând pe pământ ca (niște) morți; și (se văd) de departe (femei) purtătoare de miruri (ținând în mâini năstrăpi cu miresme).” (Dionisie din Furna, Erminia picturii bizantine, p. 117).

erea Sa legăturile întunericului, eliberându-i din iad pe protopărinții noștri Adam și Eva și pe toți cei ce-L așteptau din veac.

Mântuitorul Hristos poartă în mână un sul (filacter) care simbolizează propovăduirea Învierii, propovăduire făcută „*dururilor ținute în închisoare*” (I Petru 3, 19). Atunci când sulul este desfășurat poartă înscrisul următor: „*Zăpăsul lui Adam e rupt, puterea iadului este sfărâmată.*”. În unele icoane, sulul este înlocuit de cruce, pentru a se scoate în evidență faptul că prin cruce au fost biruite moartea și iadul și că prin cruce „*bucurie a venit la toată lumea*”.

De asemenea, Mântuitorul Hristos poartă pe mâini și pe picioare însemnele dragostei lui față de noi, semnele cuiei. Veșmintele Mântuitorului nu mai poartă culorile în care suntem obișnuiți a-L vedea în cele mai multe din reprezentări (roșu și albastru, care reprezintă cele două firi ale Mântuitorului), căci Mântuitorul este înveșmântat în alb strălucitor sau în galben auriu, arătându-ni-se astfel transfigurarea desăvârșită a trupului Său. De această strălucire s-au bucurat apostolii (anticipat), „pe cât li se putea”, la Schimbarea la față a Domnului pe muntele Tabor.

Mântuitorul Hristos este încadrat într-o mandorlă de formă ovală sau în formă de cercuri concentrice (trei sau patru), redate cromatic în dégradé, pornind de la albastru sau verde (gri albăstrui sau gri verzui), care se intensifică de la exterior spre interior, ca o ilustrare a faptului că Dumnezeu rămâne de necuprins în esența

Sa pentru mintea omenească, după cum unii Părinți ai Bisericii au vorbit despre „*întunericul supraluminos al lui Dumnezeu*”. Însă în icoană vedem cum razele luminoase care izvorăsc din Hristos străbat mandorla, luminează întunericul și se revarsă peste întreaga omenire, reprezentată de Adam și Eva, protopărinții noștri.

Astfel, dacă privim icoana Învierii Domnului cu credință, înțelegem cuvintele Mântuitorului, care ne-a zis: „*Eu sunt lumina lumii*”. Numai „îmbrățișând-o în chip duhovnicesc” devenim însă părtași acestei revărsări de lumină care are loc prin culoare, dar mai ales prin har.⁵

Pr. Daniel Stîngă

5. Despre o astfel de trăire în prezența icoanei ne-a lăsat mărturie prețioasă Gheron Iosif Isihastul. Iată una dintre ele: „*Dacă spunând acestea (rugăciuni la Maica Domnului) simți dragoste multă și vrei să săruți continuu icoana, este semn că ți se răspunde la îmbrățișare. Eu nu pot să sărut numai o singură dată icoana Maicii Domnului și după aceea să plec. Când mă apropii de ea mă atrage ca un magnet. Și trebuie să fiu singur, pentru că vreau să o sărut ore întregi. Ceva ca o suflare vie îmi umple sufletul, mă umple de har și nu pot să plec. Dragoste, iubire de Dumnezeu, foc care arde (...). Într-o seară, atât am sărutat icoana ei că am obosit și, așezându-mă în strană, m-a luat somnul puțin. Și a venit ca în trup, nu icoană, și m-a sărutat. M-am umplut de o bucurie de nedescris și de atâta mireasmă! Iar Pruncul ceresc m-a atins cu fața Lui, iar eu îi sărutam mânăța de parcă era vie. Să nu crezi că este somn, este o simțire a unei alte vieți, necunoscută și negustată de cei care nu văd astfel de lucruri.*” (Gheron Iosif, *Mărturie din viața monahală*, Editura Bizantină, București, 2003, p. 166-167).

DIN MORMÂNT IERTAREA A RĂSĂRIT

- Va veni o vreme când o să-nțelegi ce ai făcut, i-a zis Elisabeta printre suspine; nu din cauza palmei pe care i-a dat-o fiul ei, ci din cauza umilinței pe care o simțea.

Dar Iulian nu dădea doi bani pe cuvintele ei. Nicio urmă de regret. Dimpotrivă. Satisfacția pe care o așteptase de atâta vreme îi copleșește inima. „Merita mai mult decât o palmă”, își zicea.

Iulian avea optsprezece ani când și-a lovit mama și paisprezece ani când Elisabeta a plecat de acasă. S-a căsătorit cu un bărbat care părea că i se potrivește în toate. Avea să constate, patru ani mai târziu, că a făcut o mare greșeală. Apoi s-a hotărât să lupte din nou pentru copilul ei. Numai că între timp Iulian se înveninase cumplit. Se înrăise de la vorbele tatălui său, care o condamnă fără-ncetare pe Elisabeta, fără a-i aminti băiatului motivul pentru care ea se despărțise de el; nu i-a vorbit nici de refuzul lui încăpățânat de a-l lăsa pe Iulian să stea la ea.

Cu ura hrănită de vorbele tatălui, ură născută și din neacceptarea sentimentului de părăsire, Iulian și-a palmuit mama. Și-a palmuit mama peste obrazul drept. Nu cunoștea decât o singură cale de corecție, bătaia, intens folosită de tatăl lui, mai ales de când rămăsese doar cu el.

Anii au trecut ca vântul. Elisabeta s-a stins în singurătate și au îngropat-o străinii.

Nu o mai căutase nimeni. Nici Iulian, nici restul familiei. Au condamnat-o cu toții pe viață. „O mamă denaturată. Să îți lași tu copilul și să fugi după un alt bărbat...”, spunea chiar mama ei. De fapt, ea nu fugise după un alt bărbat. Ea fugise de un bărbat care o bătea până la epuizare pentru fiecare închipuire a lui. Însă nimeni nu a întrebat vreodată ce a determinat-o să plece.

- N-a mai răbdat-o pământul, i-a zis Iulian tatălui său, când a auzit de moartea ei.

În clipa aceea, Alexandru, tatăl lui Iulian, și-a dat seama că semănase în sufletul copilului o ură nemăsurată. Inima începu să îi bată cu putere.

- Iulian, această femeie ți-a dat viață și te-a crescut până la paisprezece ani.

- Și m-a lăsat când aveam mai mare nevoie de ea, a răspuns Iulian tăios.

- Nu te-ar fi lăsat dacă eu i-aș fi permis să te ia, a mărturisit tatăl cu o vizibilă părere de rău.

- Chiar și așa..., a răspuns Iulian.

- Bine, vorbim mai târziu, a mai zis tatăl.

Alexandru a închis telefonul și a început să plângă în hohote. Revedea ca într-un film momentele frumoase petrecute cu Elisabeta și își dădea seama că nu fusese vrednic de un asemenea om. În ciuda despărțirii lor, nu i-a dorit niciodată moartea. Își dădea seama

însă abia acum că îi oferise o durere mai mare decât moartea: ura fiului ei.

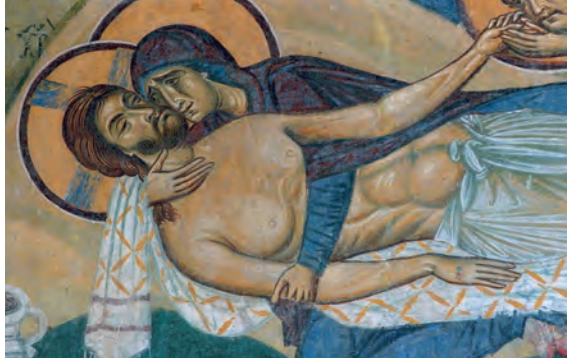
- O să mă ierți vreodată? strigă Alexandru ca un nebul, aruncându-se în genunchi.

Și deodată clopotele bisericii au început să bată cu putere, anunțând biruința luminii asupra întunericului, biruința iubirii asupra urii, biruința iertării asupra păcatelor, biruința vieții asupra morții.

După ce a închis telefonul, Iulian a fost cuprins de un fior care i-a străbătut întreg trupul. S-a așezat pe fotoliu ținându-și capul în palme. Tremura din toate încheieturile. Inima îi era parcă sfâșiată în bucăți și fiecare bucată îi zicea altceva. Un amestec amețitor de ură și de dor îi umplea sufletul. Murise trupul din care luase trup. Murise trupul care îl hrănise. Murise omul care i-a purtat de grijă în acei ani în care a avut voie să stea lângă el. Murise chipul acela care îi spusese atâtea cuvinte frumoase. Muriseră brațele care îl mângâiaseră de atâtea ori. „Ce trăiri ciudate”, se gândi Iulian.

Și dintr-o dată obrazul drept al lui Iulian s-a încins de parcă îi luase foc. Sângele zvăcnea în el mai mult decât în celălalt obraz. Iulian nu înțelegea ce i se întâmplă. Brusc însă i-a venit în minte imaginea palmei pe care i-a dat-o Elisabetei, chiar peste obrazul drept. Atunci s-a aruncat în genunchi și a strigat cu putere:

- Iartă-mă, mamă, că n-am știut ce fac!
Oare mă vei ierta vreodată?

Și clopotele bisericii au început să bată cu putere, anunțând biruința luminii asupra întunericului, biruința iubirii asupra urii, biruința iertării asupra păcatelor, biruința vieții asupra morții.

Sunetul dulce al clopotelor îi mângâia lui Iulian inima. S-a îmbrăcat cu greu și s-a dus, pierdut în măhnirea lui, la slujba de Înviere. A ajuns chiar la citirea cuvintelor Sfântului Ioan Gură de Aur: „Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, că din mormânt iertare a răsărit.”

O nădejde puternică i-a săgetat inima și i-a cutremurat ființa. Era, fără să știe, în deplin asentiment cu tatăl său, care, ascuns într-un colț al aceleași biserici, asculta aceleași cuvinte și învia prin ele cu speranța de a fi iertat. Amândoi au simțit cum iertarea răsărea și din mormântul lui Hristos și din mormântul Elisabetei. Și s-au simțit plini de recunoștință față de iubirea iertătoare a amândurora, iubire sfințită pe Golgota suferinței ne meritare.

Pr. Iosif Cristian Rădulescu

HRISTOS A ÎNVIAT ȘI NU MAI EXISTĂ MORȚI ÎN MORMINTE

(SF. IOAN GURĂ DE AUR,
„Omilie pentru sfânta și marea zi de Paște”)

Nimeni nu-și poate imagina fără a se înfiora momentul morții și ultima răsufare. Câtă durere pentru părinții care-și văd copiii murind, când îi văd întinși fără viață sub ochii lor! Dar, frații mei, nu vă temeți și nu suferiți peste măsură. Prin moartea sa, Iisus Hristos, Mântuitorul nostru, a biruit moartea noastră, și prin învierea lui a întemeiat învierea noastră. (...) Așa încât, sărbătorind învierea lui Hristos și propria noastră înviere dintre cei morți, să învățăm să murim față de păcat, să înviem duhovnicește dintre lucrările moarte, să ne îmbogățim cu virtuți, să nu-i plângem neîncetat pe cei dispăruți. Să învățăm să privim moartea fără teamă, ca pe o hotărâre a Tatălui nostru din ceruri, care, prin învierea lui Hristos din morți, nu mai are nimic înspăimântător.

SF. IOAN DIN CRONSTADT

Viața mea întru Hristos

Existența noastră pământească este un fenomen dinamic, înscris în timp, deci supus unei schimbări neîncetate, în care fiecare moment prezent trebuie să moară pentru a ceda locul momentului următor, care va muri la rândul lui pentru a fi înlocuit de un nou moment, și așa mai departe, la nesfârșit... Noul născut trebuie să moară vieții sale intra-uterine pentru a veni pe lume, și fiecare etapă a vieții, copilăria, adolescența, tinerețea, vârsta adultă, bătrânețea, necesită moartea etapei precedente. Chiar și celulele, ne spun biologii, mor și se reînnoiesc de-a lungul întregii noastre vieți. Astfel, ciclul naștere-moarte-renaștere se arată fără încetare pe tot parcursul existenței noastre pământești și în viața noastră de zi cu zi: „Între nașterea noastră inițială și moartea noastră finală, toată curgerea existenței ne este compusă din mici morți și nașteri. De fiecare dată când adormim la venirea nopții anticipăm momentul morții; și de fiecare dată când ne trezim în dimineața următoare e ca și cum am învia din morți. Nu ne este teamă să adormim în fiecare noapte pentru că știm că ne vom trezi a doua zi de dimineață. N-am putea oare avea aceeași încredere față de ultima noastră adormire, moartea? N-am putea să ne așteptăm la învierea noastră pentru veșnicie?” (Kallistos Ware, *Despre moarte și înviere*).

A crede în Dumnezeu înseamnă a nu crede în moarte și a privi existența pământească dintr-o perspectivă duhovnicească; înseamnă să ne citim viața ca pe o parabolă a lui Hristos, în care toate lucrurile materiale – sămânța, copacul, vița-de-vie, pâinea, banii etc. –, dacă le vedem cu ochii

credinței, ne fac să înțelegem adevărul duhovnicesc. Astfel, „prin mijlocirea lucrurilor naturale putem avea învățături foarte clare despre toate lucrurile duhovnicești”, zice Sf. Ioan Scărarul în *Scara sfântă*.

Tot așa cum nu ne este teamă să adormim noaptea, știind că ne vom trezi în dimineața următoare, la fel, dacă credem în Învierea lui Hristos, nu trebuie să ne fie teamă de moarte, căci „dacă am murit împreună cu Hristos, credem că vom și trăi împreună cu El, întrucât știm că Hristosul învia din morți nu mai mai moare: moartea nu mai are nicio stăpânire asupra Lui.” (Rom. 6, 8-9).

Așa cum „este cu neputință să privim cu un ochi cerul și cu celălalt pământul” (Sf. Ioan Scărarul, *op. cit.*), tot astfel nu putem crede în același timp în Hristos și în moarte, căci crezând în Hristos moartea nu există, iar dacă credem în moarte Hristos cel învia din morți este absent din ființa și din viața noastră.

Astfel încât credința în Cel care a spus „eu sunt calea, adevărul și viața” (Ioan 14, 16) determină și sfințește întreaga noastră existență pământească, ale cărei momente succesive de moarte și de înviere reproduc la scară redusă moartea și Învierea lui Hristos: „Pentru creștini, acest model de moarte-înviere, repetat la nesfârșit în viața noastră, își află semnificația cea mai profundă în viața, moartea și Învierea Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Istoria existenței noastre trebuie înțeleasă în lumina istoriei lui, pe care o sărbătorim în timpul Săptămânii sfinte, dar și în fiecare duminică, la Liturgia împărtășaniei. Așa cum spune Liturgia Sfântului Vasile, moartea lui Hristos este dătătoare de viață.

Întemeiați pe exemplul lui, credem că propria noastră moarte este și ea dătătoare de viață (Kallistos Ware, op. cit.).

Moartea nu a fost creată de Dumnezeu, care „nu este Dumnezeul celor morți, ci al celor vii” (Matei 22, 32). Adam este cel care, desprinzându-se de Dumnezeu prin căderea în păcat, a „creat” moartea. Învierea lui Hristos este biruința definitivă și universală a vieții asupra morții: „după cum toți mor în Adam, tot așa vor învia toți în Hristos” (1 Cor. 15, 22). Legea morții, care vine de la omul căzut în păcat, a fost desființată și înlocuită cu legea vieții, care vine de la Dumnezeu: „Hristos a înviat, și iată că domnește viața.” (Sf. Ioan Gură de Aur, op. cit.). „În Hristos trăim, ne mișcăm și existăm. Vii și morți, toți suntem în el. Ar fi mai exact să spunem suntem cu toții vii în el, iar moartea nu există”, zice părintele Macarie Gluharev (1792-1847).

Lumea întreagă a fost mântuită și regenerată prin Învierea lui Hristos, eveniment de proporții cosmice, care reînnoiește întreaga Creație, refăcând alianța, ruptă prin păcatul lui Adam, dintre făptura muritoare și Dumnezeu cel veșnic, care dă ființă și viață la tot ce există pe pământ și în ceruri:

*„Acum toate s-au umplut de lumină,
Și cerul și pământul, și cele de dedesubt.
Deci să prăznuiască toată firea Învierea lui Hristos,
Întru carea s-a întărit.
(...)*

*Ieri m-am îngropat împreună cu Tine, Hristoase,
Astăzi înviez împreună cu Tine.”
(Canonul de Paște al sfântului Ioan Damaschin)*

Trebuie să păstrăm Lumina veșnică a Învierii lui Hristos în inima și în cugetul nostru, indiferent de împrejurările vieții noastre de zi cu zi, căci numai ea ne poate tămădui de toate suferințele și de necazurile la care suntem supuși de-a lungul vieții noastre pământești.

Mi-am pierdut slujba și duc lipsă de bani? N-are importanță, Hristos a înviat!

O catastrofă naturală mi-a distrus casa și tot ce aveam? N-are importanță, Hristos a înviat!

Sunt bătrân și bolnav pe un pat de spital? N-are importanță, Hristos a înviat!

*„Nimeni să nu se plângă de sărăcie,
căci Împărăția s-a arătat pentru toți.*

*Nimeni să nu se tânguiască din pricina greșelilor lui,
căci iertarea a izvorât din mormânt.*

*Nimeni să nu se teamă de moarte,
căci moartea Mântuitorului nostru ne-a eliberat de ea.
Moartea a fost distrusă de cel pe care îl ținea moartea.”*

(Sf. Ioan Gură de Aur)

Viorel Ștefăneanu, Paris

„FOTOGRAFIA” MIRACULOASĂ DE PE DRUMUL CRUCII

Dragi copii, știți că 2 milioane de fotografii sunt făcute în fiecare minut pe glob? Cei care se ocupă cu statisticile spun că în 2020 se vor face 1.436.300.000.000 de fotografii. Un număr uluitor!

Dar oare cei care fac aceste fotografii știu cine a creat prima imagine imprimată? Să aruncăm o privire înapoi:

- acum 15 ani: primul selfie
- acum 28 de ani: prima imagine partajată online (CERN)
- acum 45 de ani: prima fotografie digitală (Kodak)
- acum 70 de ani: a fost inventat Polaroid-ul (Land)
- acum 153 de ani: prima fotografie color (Ducos Du Hauron)
- acum 203 de ani: prima fotografie (Nicéphore Niépce)
- acum aproape 2000 de ani, Veronica a creat prima „fotografie” a lui Hristos, fără să știe că va deveni patronul fotografilor!

DAR CINE ERA VERONICA?

În cartea „Viețile Sfinților”, în ziua de 12 iulie, Veronica este pomenită pentru pornirea ei de a șterge fața însângerată a Mântuitorului Iisus Hristos, atunci când Acesta își ducea crucea în spate, spre Golgota. Informația istorică păstrată pe filiera creștinismului apusean nu poate fi confirmată de Sfânta Scriptură. Dar, așa cum afirma și Sfântul Evanghelist Ioan, „*alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta*”.

Majoritatea istoricilor au plasat viața sfintei chiar în timpul propovăduirii Mântuitorului Hristos. După aceste

informații, Sfânta Veronica a fost femeia care pătimea de scurgere de sânge de 12 ani și care a fost vindecată de către Hristos:

„Pe când se ducea El, mulțimile îl împresurau și o femeie, care de doisprezece ani avea scurgere de sânge și cheltuisese cu doctorii toată averea ei, și de niciunul nu putuse să fie vindecată, apropiindu-se pe la spatele, s-a atins de poala hainei Lui și îndată s-a oprit curgerea sângelui ei. Și a zis: Cine este cel ce s-a atins de Mine? Dar, toți tăgăduind, Petru și ceilalți care erau cu El, au zis: Învățătorule, mulțimile Te îmbulzesc și Te strâmtorează și Tu zici: Cine este cel ce s-a atins de Mine? Iar Iisus a zis: S-a atins de Mine cineva. Căci am simțit o putere care a ieșit din Mine. Și, femeia, văzându-se vădită, a venit tremurând și, căzând înaintea Lui, a spus de față cu tot poporul din ce cauză s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată. Iar El i-a zis: Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace!” (Luca 8, 42-49).

Deși Scriptura nu menționează cum a decurs după minune viața femeii vindecate, Viețile Sfinților precizează că atunci când Iisus a fost bătut, chinuit și obligat să-și ducă crucea spre răstignire, Veronica L-a așteptat la poarta cetății cu un ștergar alb. Dorea să-l aline suferința, să-l răcorescă fața. În fuga evenimentelor, sfânta a reușit să șteargă dumnezeiasca față. A vrut să facă un dar mic și a primit o mare răsplată, pe ștergar imprimându-se chipul Mântuitorului Iisus Hristos.

ȘTIAȚI CĂ:??...

VERONICA este un nume compus din două cuvinte, unul de origine latină („vera”, adică „adevărat”) și altul de origine greacă („eikon”, adică „icoană” sau „chip”). Prin alăturarea celor două cuvinte se obține un nume care înseamnă „adevărata icoană” sau „adevăratul chip”. Acest nume trimite, în mod evident, la chipul Mântuitorului imprimat pe mahrama sfintei.

IMAGINEA RAIULUI ÎN CÂNTĂRILE DIN PERIOADA TRIODULUI

Pe tot parcursul celor zece săptămâni Triodul ne amintește (în cântările stranei, printre altele) de căderea protopărinților Adam și Eva. Duminica de dinaintea începutului postului Păresimilor îi arată credinciosului o umanitate alungată, izgonită din Rai, consecință a păcatului neascultării. Raiul, darul lui Dumnezeu făcut primilor oameni, este portretizat ca o amintire înaintea Postului Mare tocmai pentru a evidenția coordonatele umanității: alungarea din Rai aduce pentru orice creștin conștient de sine nu doar o nostalgie a paradisului pierdut, ci, prin Întruparea, Jerfa și Învierea Mântuitorului Hristos, posibilitatea concretă de a deveni, de această dată, moștenitor al Împărăției Cerurilor. Viața omului este văzută, așadar, ca un traseu de la izgonirea din Rai la Împărăția lui Dumnezeu, ca un drum marcat de pildele viețuirii concrete în Hristos. Triodul poate fi văzut nu numai ca o rememorare a dramaticei izgoniri a lui Adam și a Evei, dar și, în final, ca o întoarcere la comuniunea cu Dumnezeu și cu sfinții Săi, în Împărăția Sa.

Duminica lăsatului sec de brânză, ca și Duminica Înfricoșătoarei Judecăți, are un rol pregător pentru postul trupesc, întru-

cât cântările din aceste două duminici evidențiază dimensiunea ascetică a postului. De altfel, pericopele Apostolului corespunzătoare acestor două duminici vorbesc despre postul trupesc așa cum este el înțeles și integrat în întreaga tradiție a Bisericii. Revenind la tematica Raiului, la slava de la Stihovna Vecerniei din Duminica lăsatului sec de brânză, găsim o personificare a Raiului în care Adam chiar îl roagă pe acesta, pe Rai, să mijlocească înaintea lui Dumnezeu: „Scos a fost Adam din rai pentru mâncare; pentru aceasta și șezând în preajma lui, plângea tânguindu-se, și cu glas de umilință zicea: Vai mie, ce am pățimit eu ticălosul! O poruncă am călcat a Stăpânului meu, și de tot binele m-am lipsit. Raiule preasfinte, care ai fost sădit pentru mine și prin Eva ai fost încuiat, *roagă* pe Cel ce te-a făcut pe tine și pe mine m-a zidit, ca să mă satur de florile tale. Pentru aceasta și Mântuitorul către dânsul a zis: Zidirea Mea nu vrea să piară, ci vreau să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Că pe cel ce vine la Mine nu-l voi goni afară.”. Același lucru îl vedem evidențiat de imnograf și la icosul din aceeași duminică: „Raiule preaîmbunătățite, preasfinte, preafericite, cel ce ai fost sădit

pentru Adam și ai fost încuiat prin Eva, roagă pe Dumnezeu pentru cel căzut: Îndură-te, miluiește-mă pe mine cel căzut.”

Încă din prima săptămână a postului observăm că pentru iconografi chipul pocăinței este mai puternic decât chipul Raiului. Marți, în prima săptămână, la utrenie, aflăm următoarea cântare: „Binecuvântat este darul preacinstiului post, că Moise prin el s-a mărit și legea cea scrisă

cu slove pe lespezi a luat, și tinerii mai puternici decât focul s-au arătat. Deci cu aceasta să stingem patimile trupului cele arzătoare, lui Hristos Mântuitorului strigând: Dăruiește-ne nouă tuturor *întoarcere* și ne scapă de gheenă!” Întoarcerea este, de fapt, pocăința, metanoia. Postul este pentru creștini Raiul, pentru că, se spune într-o stihiră la Vecernia de miercuri a primei săptămâni, Raiul este dar al lui

Dumnezeu pentru Adam, însă pentru credincios este mai importantă desfătarea postirii: „Dăruiește-mi și mie, Cuvinte, desfătarea postirii, precum lui Adam raiul, odinioară, și a gusta din toate poruncile Tale, Dumnezeul nostru, și a mă feri pururea de rodul păcatului, pe care l-ai oprit. Ca să ajung și eu cu bucurie la patima Ta cea de pe Crucea purtătoare de viață.”

Sfintele Pătimiri ale Mântuitorului schimbă total perspectiva, căci în cântările Triodului nu se pune accentul pe o anumită redobândire a Raiului, ci pe slăvirea Învierii lui Hristos, pe viața veșnică. În duminica a treia din Post, închinată Sfintei Cruci, stihira a II-a de la Vecernie amintește de Rai, numai că în legătură cu Cinstita Cruce; așadar, scopul creștinului aflat la jumătatea drumului nu mai este Raiul, ci Învierea: „Bucură-te, Cruce purtătoare de viață, raiule cel frumos al Bisericii, pomul nesticăciunii, care ne-ai înflorit desfătarea slavei celei veșnice, prin care se alungă taberele demonilor și împreună se veselesc cetele îngerilor, și adunările credincioșilor prăznuiesc. Arma cea nebiruită, tăcea cea neclintită, biruința împăraților, lauda preoților. Dă-ne și nouă să ajungem la Patimile lui Hristos și la Înviere!”. Imnograful găsește, așadar, o legătură între Rai, Sfânta Cruce și Biserică. O excepție de la această viziune avem în luminândă din slujba Deniei din Joia Mare: „Întru o zi ai învrednicit Doamne pe tâlharul în Rai; și pe mine luminează-mă cu lemnul Crucii și mă mântuiește.”. Acest scurt fragment liturgic este în firească le-

gătură cu pericopa evanghelică a 8-a, a Sfințelor Pătimiri, de la Luca (23, 32-49). Pentru creștinul angajat pe drumul despătimirii, întoarcerea în Rai este de domeniul amintirii, căci progresul său capătă o altă dimensiune prin urmarea Mântuitorului Hristos. Așadar, găsim în cântările Triodului o frumoasă trecere de la Raiul protopărinților la Împărăția lui Dumnezeu, o trecere de la o singură pereche de oameni care au cunoscut Raiul la mulțimea de lăcașuri pregătite de Mântuitorul Hristos (Ioan 14, 2-4).

Cântările Triodului vorbesc despre înțelesul lui *memento mori*, dar în același timp ne îndrumă gândul spre *disce resurrectionem*, adică spre „învață să înviezi”. Luni, în săptămâna a patra a Postului, la cântarea a IX-a de la Utrenie, imnograful vorbește, în același text, atât de moarte cât și de înviere: „Știu că va să vii, Doamne, judecător înfricoșător întru slava Dumnezeirii și va să vădești atunci cele ascunse ale tuturor. Pentru aceasta strig Ție, Bunule: Greșit-am, iartă-mă! Să nu vădești păcatele mele cele multe și rele!”. Într-o predică la Duminică lăsatului sec de brânză, Sfântul Antim Ivireanul îi povățuia pe credincioși să se raporteze la viața cea veșnică: „Iar când vom sta cu mintea noastră la socoteala cea adevărată, după cum zice un filosof să ne cunoaștem pe sine, adică să luăm seama să vedem din început ce-am fost și acum ce suntem și după moarte, ce vom face?”.

Alexandru Ojică

VIATĂ SUB ASEDIU

Pandemia de COVID-19 la granița dintre știință și teologie

Trăim de câteva săptămâni în miezul unei pandemii. Măsurile constrângătoare au afectat în mod direct ritmurile vieții noastre spirituale, familiale, economice și sociale, ca niciodată în ultimele decenii. Obligatorietatea de a rămâne în case, dispariția unor persoane apropiate, răpuse de coronavirus, îndepărtarea pentru mai multe săptămâni de cei dragi, închiderea locurilor de muncă și toate celelalte încarcă și mai mult atmosfera socială. Toate acestea nu pot rămâne fără un răspuns. Suntem, de fapt, împinși să căutăm înțelesurile spirituale și duhovnicești pentru care ni se întâmplă toate acestea. Altfel spus, trebuie să străbatem un drum al cunoașterii omenești și al înțelesurilor spirituale ale credinței.

În această perioadă ieșită din ritmul obișnuit al ultimelor decenii se cuvine să ne întoarcem la textele Sfintei Scripturi și la înțelesurile lor duhovnicești, dezvăluite de sfinții părinți. Pe de o parte, în Sfânta Scriptură găsim zugrăvite nu doar întreaga lume și viața omului, cu înțelesurile lor spirituale, dar și dezvăluri despre prezența și lucrarea lui Dumnezeu. Pe de altă parte, așa

cum e subliniat adesea în tradiția creștin-ortodoxă, înțelesurile spirituale ale locurilor biblice sunt luminate de interpretările sfinților părinți.

Însă pentru o lectură cât mai clară a evenimentelor din lumea de azi avem nevoie de datele și de analizele științei, mai ales pentru a situa istoricul și impactul pandemiilor de până acum. Încercând să facem această dublă lectură (științifică și spirituală) a evenimentelor actuale, ne situăm de fapt în cuprinsul dialogului interdisciplinar, care aduce împreună credința și rațiunea, spiritualitatea și știința. Astfel, datele cercetărilor științifice, realizările tehnice ale prezentului și constatările filosofice primesc înțelesuri spirituale, în lumina textelor revelate și a perspectivelor propuse de autorii sfinți ai tradiției creștine. Această cale a dialogului interdisciplinar favorizează atât beneficiul rezultatelor științifice, cât și beneficiul radiografiilor duhovnicești ale evenimentelor istorice și ale situațiilor de viață cu care ne confruntăm.

Anvergura și dramatismul evenimentelor pe care le traversăm, dar și felul în care s-au repercutat asupra vieții fiecăruia, au

stârnit, în mod inevitabil, o adevărată furtună de înțelesuri și de posibile interpretări – multe grăbite și superficiale, mișcate de panică, altele elaborate, tehnice, oferite de observatori obișnuiți ai fenomenelor sociale. Pe lângă precizările de ordin administrativ și medical circulă o sumedenie de analize economice și socio-antropologice, precum și nenumărate evaluări psihologice sau considerații de ordin geopolitic. Dincolo de toate acestea, aria interdisciplinară, care pune teologia și știința în dialog, valorizând deopotrivă descoperirile recente și venerabilele considerații spirituale ale sfinților părinți, poate oferi câteva posibile interpretări ale situației prin care trecem.

TEORIA CONSPIRAȚIEI, UN MOTIV ÎN PLUS PENTRU ABORDAREA INTERDISCIPLINARĂ

Unul din motivele pentru care o astfel de analiză ar merita dezvoltată ține de ușurința cu care, după declanșarea epidemiei și după implementarea măsurilor de urgență, au început să circule, pe rețelele de socializare și în anumite medii de presă, numeroase știri false. Una din știrile cele mai des întâlnite este aceea care susține ideea că pandemia de covid-19 e rezultatul unei mâini criminale, virusul fiind fabricat artificial.

Eficacitatea și daunele răspândirii conspirațiilor reprezintă un subiect în sine. Nu vom vorbi acum despre pierderile cauzate de răspândirea acestor informații false. Multe cercetări psihologice au evidențiat

aspecte care aduc lămuriri importante privind propagarea și aderența teoriilor conspiraționiste în rândul publicului larg. O astfel de temă, felul în care s-a manifestat în ultimele săptămâni, precum și efectele ei negative asupra desfășurării lucrurilor merită o abordare distinctă.

În același timp, foarte important este efortul de demontare a conspirației și a argumentelor care sprijină ideea că nu avem de-a face cu un virus artificial. Pentru că virusul care a declanșat pandemia a apărut în mod natural. Faptul acesta merită subliniat, fiindcă declanșarea pandemiei acesteia ascunde și importante semnificații spirituale. Spre deosebire de teoriile conspirației, care nu ne oferă niciun înțeles edificator, perspectiva interdisciplinară, cu dublă deschidere – către știință și către teologie –, ne pune în chestiune pe fiecare și lumea în care trăim.

O ISTORIE RECENTĂ, PLINĂ DE LECȚII IGNORATE

Avem la îndemână oportunitatea firească de a constata cu propria minte că virusul cu care medicii se luptă astăzi nu reprezintă niciodată o creație de laborator. Iar pentru asta e suficientă o scurtă privire asupra istoriei recente, care, vom vedea, ascunde multe situații asemănătoare. Această privire va fi susținută de câteva referințe biblice, apoi de reflecțiile sfinților părinți pe marginea lor, gânduri care scot la iveală sensuri ziditoare pentru situația extraordinară de acum. De fapt, datele actuale își pot

găsi ecou în înțelesurile teologice care privesc răul, suferința și moartea, înțelesuri situate în miezul reflecției patristice despre căderea lui Adam. Vom vedea că, deși încercăm să cuprindem mental pandemia pe care o trăim acum, pentru a-i înțelege valențele spirituale suntem cu întreaga noastră realitate cuprinși, într-un mod neașteptat și edificator, în episodul căderii lui Adam. Iată minunăția textului biblic.

CINCI EPISOADE DE GRIPĂ AVIARĂ ÎN ULTIMUL SECOL

Omenirea s-a întâlnit în ultimul secol cu mai multe pandemii de diferite grade de severitate și de extindere.¹ În ultimul secol cinci evenimente de ordin epidemiologic la nivel mondial ar merita atenția. Primul dintre ele a fost gripa spaniolă din 1918 și 1919, răspândită în numeroase țări precum China, Marea Britanie, SUA, Brazilia, Noua Zeelandă, Indiile Olandeze, Ghana, dar și în multe insule din Pacific. Analizele făcute până acum ne arată că a fost vorba despre o gripă neobișnuită. De exemplu, gripa spaniolă a avut, după toate probabilitățile, o rată de mortalitate mai mare decât gripele obișnuite, făcând multe victime în rândul celor cu vârste cuprinse între 15 și 34 de ani. După cum au dovedit cercetările ulterioare, gripa a fost cauzată de virusul H1N1, de origine aviară, un subtip al viru-

surilor gripale de tip A², ajutat fiind și de un posibil intermediar, porcul, care a facilitat trecerea virusului de la păsări la om. Perioada de război din acei ani a împiedicat analizele și statisticile minuțioase, astfel încât aprecierile sunt nesigure. Se estimează că numărul de îmbolnăviri a fost între 100 și 500 de milioane³, iar decese aproximativ de 50 de milioane⁴. Alte calcule propun 15 milioane de decese în 1918 și alte 2,5 milioane în 1919.⁵

1. Și în timpul acelor evenimente au circulat teorii ale conspirației care au încercat explicații în consecință.

2. Sunt patru tipuri de virus gripal: A, B, C și D. Virusurile gripale de tip A infectează oamenii și animalele, având potențial pentru declanșarea pandemiilor. Cele de tip B apar sezonier, se transmit în mod obișnuit de la om la om și provoacă gripele sezoniere. Virusurile gripale de tip C produc de regulă infecții ușoare. Virusurile gripale de tip D afectează mai ales vitele. (Cf. Organizația Mondială a Sănătății ([https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/influenza-\(avian-and-other-zoonotic\)](https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/influenza-(avian-and-other-zoonotic))) și Spitalul Regina Maria din București (<https://www.reginamaria.ro/articole-medicale/gripa-fa-cunostinta-cu-virusurile-gripale>).
3. Cf. Taubenberger JK, et al, „1918 Influenza: the mother of all pandemics”, *Emerging Infectious Diseases*, 12 (1): 15–22; (2): 10.3201/eid1201.050979. PMC 3291398. PMID 16494711.
4. Cf. P. Johnson et al, „Updating the accounts: global mortality of the 1918–1920 “Spanish” influenza pandemic”, *Bull. Hist. Med.* 2002. 76 (1): 105-115; “Ten things you need to know about pandemic influenza (update of 14 October 2005)”. *Weekly Epidemiological Record (Relevé Épidémiologique Hebdomadaire)*. 80 (49–50): 428–431. 9 December 2005. PMID 16372665, disponibil la https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/232955/WER8049_50_428-431.
5. Cf. P. Spreuwenberg et al. (1 December 2018).

Patru decenii mai târziu, în 1957, omenirea s-a confruntat cu o altă gripă. Este vorba despre gripa asiatică, provocată de subtipul viral H2N2, care a apărut în Singapore, răspândindu-se apoi în Hong Kong și în SUA și făcând la nivel mondial aproximativ 1,1 milioane de victime.⁶ Important e de reținut faptul că și în cazul acestei gripei asiatice virusul este tot de proveniență aviară.⁷

În 1968 s-a manifestat gripa numită „Hong Kong”, provocată de subtipul viral H3N2, înrudit cu H2N2. Cercetările au arătat că, foarte probabil, originea virusului e legată de porci infectați cu viruși umani și aviari, fără a fi exclus ca virusul să se fi transmis de la păsări direct la om.⁸ Forme ale gripei „Hong Kong” au reapărut în 1969, în 1970 și în 1972, făcând peste 1 milion de victime.

„Reassessing the Global Mortality Burden of the 1918 Influenza Pandemic”, *American Journal of Epidemiology*, 187 (12): 2561–2567; (2): 10.1093/aje/kwy191. PMID 30202996.

6. Cf. Center for Disease Control and Prevention (CDC), la <https://www.cdc.gov/flu/pandemic-resources/1957-1958-pandemic.html>.
7. Cf. Timm C. Harder et al., „Influenza Report 2006”, cap. 2, disponibil online la <http://www.influenzareport.com/ir/ai.htm>.
8. *Ibidem*.

Trei decenii mai târziu, în perioada 2004-2007, a apărut gripa aviară care a avut la bază subtipul viral H5N1. Pentru prima dată detectat în China, în 1996, acest virus a ajuns să se răspândească, într-un deceniu, în peste 50 de țări din Africa, Asia, Europa și Orientul Mijlociu.⁹ Analizele genetice au scos la iveală că H5N1 e de proveniență aviară și că a apărut mai întâi la păsări, făcând zeci de milioane de victime în rândul acestora. Ulterior s-a transmis și la alte animale și la om. Pentru a-i limita răspândirea, sute de milioane de păsări au fost ucise. Au fost victime și în rândul oamenilor, însă nu pentru că virusul nu a fost periculos. În realitate, virusul a fost periculos, întrucât rata mortalității a fost de aproape 50%. Numărul îmbolnăvirilor (861 de persoane) și al victimelor (465) a fost mic pentru că virusul nu s-a transmis decât de la păsări la om, nu și de la om la om. Au fost deci expuși la îmbolnăvire cei care, din varii motive, au desăvârșit activități în preajma unor păsări bolnave. Gripa declanșată de H5N1 a reapărut mai mulți ani la rând, având din ce în ce mai puține focare (65 de focare în 2006, 55 în 2007, 11 în 2008). Numărul victimelor în rândul păsărilor și al oamenilor a înregistrat însă scăderi succesive.¹⁰

9. Cf. Centers for Disease Control and Prevention, Highly Pathogenic Asian Avian Influenza A(H5N1) Virus, online la <https://www.cdc.gov/flu/avianflu/h5n1-virus.htm>.
10. Importante, în oprirea răspândirii acestei noi tulpini, au fost măsurile luate pentru limitarea focarelor și pentru administrarea vaccinurilor la păsări, ulterior și la oameni..

Cinci ani mai târziu, în 2009, în Mexic și în SUA, a apărut virusul gripal A/H1N1, de origine porcină.¹¹ S-a răspândit repede, în peste 30 de țări, prin transmiterea inter-umană. Câteva articole au semnalat atunci potențialul periculos al virusului și posibilitatea de a declanșa o pandemie.¹² Până astăzi, A/H1N1, transmis prin particulele de lichid din respirație, s-a răspândit în 213 țări, printre care Pakistan, Malta, Maroc, Iran, India sau Canada. Unele estimări, oferite de o prestigioasă publicație, indicau la nivel global, în 2009, între 150.000 și 575.000 de decese.¹³ Cu toate că rata mortalității a fost doar de 0,03%, s-a subliniat că pericolul nu trebuie neglijat, indicându-se necesitatea supravegherii gripei, pentru că posibilele modificări ar putea duce la apariția unor virusuri cu potențial pandemic la om.¹⁴

11. Cf. Centers for Disease Control and Prevention, "Swine influenza A (H1N1) infection in two children—Southern California", March–April 2009, *Morb. Mortal. Wkly Rep.* 58, pp. 400–402 (2009).
12. Unul din articole, publicat în *Nature*, expunea și aspecte evolutive ale geneticii virusului SARS (despre care vom vorbi într-un alt articol), criticând și atunci ideea că ar fi artificial.
13. Cf. „Fatimah S Dawood et al, Estimated global mortality associated with the first 12 months of 2009 pandemic influenza A H1N1 virus circulation: a modelling study”, *The Lancet*, volume 12, Issue 9, pp. 687–695, 1 septembrie 2012, p. 694.
14. Cf. Shortridge, K. F., et al, "Persistence of Hong Kong influenza virus variants in pigs", *Science* 196, pp. 1454–1455 (1977).

CU PUȚIN ÎNAINTE DE COVID-19. DOUĂ AVERTISMENTE FĂRĂ RĂSPUNS: SARS ȘI MERS

Înainte de orice discuție despre coronavirusul SARS-CoV-2, care a declanșat pandemia de covid-19, în lista scurtă de mai sus trebuie introduse alte două evenimente.

Primul e, desigur, pandemia cunoscută sub numele de SARS (*Severe Acute Respiratory Syndrome*), care a afectat lumea în perioada 2000-2003. Transmis prin respirație, SARS s-a răspândit în 30 de țări, acoperind regiuni vaste situate în Europa, SUA și Canada, Noua Zeelandă și Australia, China și numeroase țări din Asia. SARS a cauzat peste 8500 de îmbolnăviri și peste 700 de decese. Poate că astăzi, când numărul de îmbolnăviri cu covid-19 a depășit 2 milioane de persoane, îmbolnăvirile cu SARS par puține. Totuși, pericolul a fost considerat atunci extrem, întrucât rata mortalității a fost foarte mare, între 9 și 11%.¹⁵

În cazul SARS, originea virusului nu are legătură cu păsările și nici cu porcii. E vorba despre un coronavirus (SARS-CoV-1)¹⁶

-
15. Comparativ, gripa sezonieră obișnuită (cu tulpini din virusul gripal de tip B), are o mortalitate de 0,1%, adică un deces la o mie de îmbolnăviri. Cu o mortalitate de 9-11%, SARS este de aproape 100 de ori mai severă.
 16. Expresia „coronavirus” e folosită încă din anii '60 și denumește conturul asemănător unei coroaie, existent la aceste virusuri. Acest contur prezintă o envelopă sferică, nu posedă ADN, ci doar ARN. (Cf. Dongcheng Bai et al, „Porcine deltacoronavirus (PDCoV) modulates calcium

care provine, foarte probabil, de la liliacul de potcoavă mare (o specie care trăiește, între altele, și în China), având ca posibil intermediar în transmiterea lui la om civeta de palmier (pisica indoneziană).

Al doilea eveniment îl reprezintă gripa cămilei (MERS – *Middle East Respiratory Syndrome*), semnalată între anii 2012 și 2019. Această gripă a fost determinată de un alt coronavirus, denumit MERS-CoV. Este o gripă cu un spectru clinic asemănător cu SARS (febră, tuse, insuficiență respiratorie), cu diverse grade de severitate, de la boli respiratorii asimptomatice, ușoare, până la pneumonii severe, ce afectează în final mai multe organe. Și în cazul MERS rata de mortalitate a fost foarte mare, însă virusul nu a fost capabil să se transmită de la om la om. Totuși, s-au înregistrat extinderi importante după ce s-a manifestat mai întâi în Peninsula Arabică, apoi în Austria, China, Franța, Germania, Grecia, Italia, Olanda, Filipine, Coreea de Sud, Tailanda, Marea Britanie și SUA. Între 2012 și 2019, MERS a fost depistat în 27 de țări la peste 1360 de persoane, provocând 527 de decese, având deci o rată a mortalității extraordinară, de peste 35,7%.

Este important de precizat că analizele genetice au scos la iveală faptul că MERS-CoV provine și el, foarte probabil, de la liliaci, având ca intermediar, în transmiterea la om, cămila.

În fine, putem aduce acum în discuție SARS-CoV-2, care stă la baza pandemiei de

influx to favor viral replication”, *Virology*, vol. 539, 2020, pp. 38-48, <https://doi.org/10.1016/j.virol.2019.10.011>.)

covid-19 din prezent și care are ca proveniență, după cercetările de până acum, tot liliacul. Din 31 decembrie, ziua când a fost identificat virusul, au trecut puțin peste 100 de zile, timp în care coronavirusul, denumit de către unii specialiști SARS-CoV-2, a schimbat foarte multe aspecte din viața societăților și a comunităților în care trăim. În acest scurt interval de timp, afecțiunea covid-19 a atins deja (la vremea distribuirii acestui material) 2,5 milioane de îmbolnăviri și peste 150.000 de decese în peste 210 de țări din întreaga lume.¹⁷

Evităm discuția despre numeroasele implicații ale acestui fapt. Spațiul editorial ar fi insuficient pentru toate câte privesc această pandemie. Continuăm să evidențiem doar o parte din aspectele relevante pentru o evaluare spirituală, nădăjduind că în numerele viitoare vor mai fi prilejuri și pentru alte expuneri.

Există numeroase deosebiri între SARS-CoV-2 și ceea ce numim îndeobște o gripă sezonieră. Deși timpul scurs până acum a fost destul de scurt, specialiștii au strâns suficiente dovezi clinice pentru a trasa câteva deosebiri majore între gripa sezonieră și covid-19. Și despre aceste situații s-ar putea scrie un material care să evidențieze numeroase aspecte relevante pentru viața spirituală. Deocamdată, însă, în privința pandemiei de covid-19 să admitem doar aspectul care vizează proveniența virusului SARS-Cov-2. Cercetările de până acum arată că și în acest caz avem de-a face tot cu liliicii. Un

17. Date disponibile la <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries>.

articol apărut în prestigioasa revistă *Nature* demontează un clișeu asemănător celui apărut și cu ocazia SARS: nici acest virus nou nu e produs în laborator.¹⁸ Sursa o reprezintă, cu destul de mare probabilitate, liliicii, intermediarii fiind încă necunoscuți.

ISTORIA ULTIMULUI SECOL LASĂ FĂRĂ OBIECT CONSPIRAȚIA PRIVIND PANDEMIA DE COVID-19

Trei observații pot fi făcute la capătul acestor mențiuni de tip istoric. Prima ține de nevoia de a reflecta la pericolul acceptării *telle quelle* a teoriilor conspirației legate de ceea ce trăim astăzi. Merită să considerăm pandemia de covid-19 ca fiind rezultatul unui virus fabricat artificial? Dacă totul ar fi comandat de un grup secret, cum s-ar explica atunci toate celelalte virusuri și pandemii? Ar fi mai puțin just să luăm în calcul faptul că omenirea se confruntă periodic cu astfel de epidemii și să încercăm să vedem cauzele mai profunde? Ar merita să căutăm o legătură între toate aceste evenimente, ținând seama de frecvența cu care apar, de mecanismele lor asemănătoare și de originile lor comune? Ar putea să existe cauze ascunse care să le declanșeze iar și iar? Dacă ar fi așa, atunci nu ar mai fi vorba doar de virusul covid-19, ci de o situație mai amplă, strâns legată de lumea în care trăim și de viața pe care o trăim.

18. Cf. Andersen, K.G. et al, "The proximal origin of SARS-CoV-2", *Nat Med* 26, pp. 450–452 (2020), disponibil online la <https://doi.org/10.1038/s41591-020-0820-9>.

Am văzut că virusurile provin din lumea vie. În privința gripelor de proveniență aviară (A/H1N1, H2N2, H3N2, H5N1) sursele sunt păsările și porcii. Aici nu ar trebui neglijat faptul că unele cercetări indică drept cauze pentru aceste situații încălcarea condițiilor de igienă în marile ferme de creștere intensivă a păsărilor și a porcilor. Vom vedea, în articolele care urmează, că transmiterea la om a gripelor aviare sau porcine pot avea astfel de cauze, chiar dacă în locuri îndepărtate geografic unele de altele. Civilizația hiperconectată de zborurile aeriene și de schimburile comerciale poate aduce repede în mediul nostru aceste pericole.

Deocamdată să reținem această constatare, și anume că avem de pierdut dacă îmbrățișăm o simplă teorie a conspirației. E mai folositor să așezăm evenimentele într-un context istoric mai larg și în conexiune

unele cu altele. Putem avea astfel o viziune mai cuprinzătoare a faptului că răul pe care îl trăim ține de o filosofie economică și de o viață greșit construite, alimentate de practici civilizaționale indezirabile, nesustenabile, și de obiceiuri neraționale. De fapt, toate duc la ideea că, în bună măsură, răul pe care îl trăim l-am provocat noi înșine în civilizația pe care am ales să o construim. Și în felul acesta că pandemia actuală poate produce o rară, amară și prea costisitoare ocazie de a repune în discuție o parte din obișnuințele noastre.

O APARIȚIE NATURALĂ ȘI INEVITABILĂ

A doua observație pe care o facem în cadrul acestui articol e oarecum năucitoare, fiindcă scoate la iveală defecțiunile de

fond ale civilizației actuale. Au existat numeroase avertismente, care însă nu au fost receptate. După epidemia SARS au apărut diverse cercetări care, plecând de la caracteristicile lor, de la ușurința cu care suferă modificări, putându-se adapta la celulele gazdă, au scos în evidență pericolul și forța acestor virusuri. S-au publicat studii genetice, cercetări statistice, studii comparate, diverse evaluări ale riscurilor pe care le prezintă coronavirusii și posibilele lor cauze.¹⁹ Au fost formulate recomandări ale Organizației Mondiale a Sănătății și au fost difuzate știri în legătură cu posibile scenarii de acest fel. Însă reacțiile la nivel global au fost mult prea slabe.

Întrucâtva, faptul acesta ne arată că, deși la scară globală lumea are acces la informație, felul în care procedează e caracterizat mai degrabă de neputință, de inerție sau de ignoranță. În general, avem tendința de a subestima pericolele, dacă sunt îndepărtate în timp sau în spațiu.²⁰ Astfel încât avertismentele nu au produs o re poziționare a lumii și pregătirea unui răspuns adecvat,

19. O știre menționa, în 2019, la ProTv, avertismentele O.M.S. în legătură cu posibilitatea răspândirii unui astfel de virus (https://stirileprotv.ro/stiri/actualitate/oms-anunta-exact-acum-un-an-ca-o-pandemie-este-inevitabila.html?fbclid=IwAR3ossjLEDcBmxRYXdtASBxSy3EtIXiYQo_YpauBkpuQBpkNViGBUHSsko). Adepții teoriei conspirației au folosit această situație drept dovadă că actul criminal era cunoscut și pregătit, nicidecum pentru a arăta că datele științifice au anticipat corect riscurile.

20. Cf. Igmarr Peerson și Julian Săvulescu, *Neadaptați pentru viitor*, All, București, 2012, p. 57.

pentru că vizau doar un viitor posibil, nedefinit.

DUMNEZEU NU ESTE AUTORUL RĂULUI

A treia observație vizează necesitatea unei adecvate înțelegeri a Proniei divine, a locului și a lucrării lui Dumnezeu în desfășurarea acestor evenimente. De multe ori s-a spus că trăim pedeapsa lui Dumnezeu, dată pentru păcatele oamenilor. Fără îndoială, „nu este om care să nu greșească”, pentru că „nimeni nu este bun, decât unul Dumnezeu” (Luca 18,19). Însă nu acesta e punctul sensibil al înțelegerii noastre, ci felul în care plasăm drama pe care o trăim în raport cu Dumnezeu. Faptul acesta merită deslușit, pentru că astfel sunt puse în acord două realități de netăgăduit. Prima dintre ele ține de mesajul Revelat, potrivit căruia Dumnezeu este iubire (I Ioan 4, 8) și iubește în mod desăvârșit lumea. Cealaltă este realitatea răului, a suferinței și morții, pe care le experimentăm astăzi la o magnitudine inedită. Înțelegerea spirituală a pandemiei poate fi întrevăzută în acest fel. Dacă Dumnezeu ne iubește, de ce traversăm această amară și dureroasă încercare a vieții? Unde este lucrarea Lui și iubirea Lui salvatoare? Creația făcută de Dumnezeu era dintru început „bună foarte”²¹; atunci de ce relele pe care le trăim astăzi sunt atât de mari, atât de proeminente? Au biruit răutățile noastre dragostea Lui? Iar dacă Dumnezeu Însuși

21. „Și a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte.” (Facerea 1, 31).

ne trimite aceste poveri de viață pentru a ne pedepsi, cum se împacă aceste suferințe provocate de El cu iubirea Lui pentru noi, cu Jerfta Lui pentru păcătoșii lumii, pentru făptura fragilă care suntem?

Numeroase referințe biblice și înțelesurile lor, dezvăluite de sfinții părinți, pun în lumină adevărul de credință că Dumnezeu este iubire. În chiar fragmentele de istorie pe care le conține, Sfânta Scriptură cuprinde și radiografiază spiritual existența omului și a lumii. În Scriptură e recapitulată viața omului și a lumii în chiar Persoana lui Hristos Domnul, despre care ne relatează Noul Testament.

De aceea, în condițiile pandemiei actuale, e potrivit să ne întoarcem la Sfânta Scriptură. În textul Facerii găsim o referință care încadrează perfect situația pandemiei pe care o trăim.

După episodul căderii lui Adam, Dumnezeu îi adresează un mesaj de-a dreptul împovărător: „Pentru că ai ascultat vorba femeii tale și ai mâncat din pomul din care ți-am poruncit: «Să nu mănânci», blestemat va fi pământul pentru tine! Cu osteneală să te hrănești din el în toate zilele vieții tale! Spini și pălămidă îți va rodi el și te vei hrăni cu iarba câmpului! În sudoarea fetei tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat; căci pământ ești și în pământ te vei întoarce.” (Facerea 3, 17-19).

Apoi urmează un eveniment care se dovedește central pentru întreaga antropologie ortodoxă și pentru înțelegerea lucrării lui Dumnezeu în lume după căderea lui

Adam: Dumnezeu îi face omului „haine de piele.” Textul menționează că „a făcut Domnul Dumnezeu lui Adam și femeii lui îmbrăcăminte de piele și i-a îmbrăcat.” (Facerea 3, 21). Din grabă sau din necunoașterea gândirii patristice, intervenția lui Dumnezeu după căderea lui Adam este înțeleasă ca o pedeapsă. Întrucât Adam păcătuiește, nesocotind porunca divină de a nu mânca din Pomul Cunoaștinței binelui și răului, Dumnezeu îl pedepsește. Această interpretare, care arată suferința și moartea ca pedeapsă venind de la Dumnezeu, nu este în acord cu înțelesurile pe care sfinții le întrevăd în textul Scripturii.

Într-un studiu deosebit de valoros²², teologul grec Panayotis Nellas arată că sfinții părinți *nu* interpretează cuvintele adresate de Dumnezeu lui Adam după cădere ca fiind un blestem împotriva omului. Este vorba de autori patristici precum Ioan Gură de Aur, Nicolae Cabasila sau Maxim Mărturisitorul. Relele anunțate pentru Adam și Eva se ivesc, de fapt, din însăși raționalitatea Creației, inevitabil afectată de păcat. În înțelegerea acestor sfinți părinți, scrie Nellas, păcatul aduce pedeapsa, „iar pedeapsa vine în mod natural asupra celui ce le ofensează, nu vine de la dreptatea lui Dumnezeu, care nici nu a lovit, nici nu cere satisfacție, ci de la dreptatea creației.”²³. Relele nu sunt de la Dumnezeu, ci se întorc împotriva omului dinspre Creație, ca o dreptate a ei.

22. Panayotis Nellas, *Omul animal îndumnezeit*, Deisis, Sibiu, 1999.

23. *Ibidem*, p. 100.

Ideea principală a acestei interpretări ar trebui să fie vie și astăzi. Suferința și moartea, pe care le vedem și le trăim acum, de altfel ca oricând altcândva și altundeva în istorie, nu sunt de la Dumnezeu, ci sunt consecințele faptelor noastre.

ADAM A CĂZUT, DAR IUBIREA LUI DUMNEZEU NU CADE NICIODATĂ

Pentru a sublinia și mai mult prezența iubitoare a lui Dumnezeu întru om după cădere, sfinții părinți deslușesc în „hainele de piele” expresia iubirii Lui protectoare arătată omului afectat de consecințele căderii, care sunt suferința, boala și moartea. Adam a căzut, dar iubirea lui Dumnezeu pentru el nu cade. În ordinea acestui înțeles, putem spune că nici acum iubirea lui Dumnezeu nu a căzut. În mod concret, „hainele de piele” sunt înțelese ca un fel de medicament pe care Dumnezeu îl dăruiește omului, medicament menit să îl întărească în noile sale condiții de viață. Sfântul Nicolae Cabasila scrie în acest sens că rana, durerea și moartea „au fost născocite dintru început împotriva păcatului. Pentru aceasta, îndată după păcat, Dumnezeu a îngăduit moartea și durerea, nu aducând o osândă asupra unuia care a păcătuit, ci mai degrabă oferind un leac unuia care s-a îmbolnăvit.”²⁴.

De aceea, în lumina acestei înțelegeri a sfinților, la răul pe care îl trăim în lume o contribuție foarte importantă o au faptele

24. Sf. Nicolae Cabasila, *Despre viața în Hristos*, în Panayotis Nelas, *op. cit.*, p. 100.

noastre rele. Sfântul Ioan Damaschinul scrie în acest sens că noi, oamenii, „suntem cauza acestor rele” și că „din relele voluntare se nasc relele involuntare”²⁵. Toate cele făcute de Dumnezeu, continuă el, sunt bune (Facerea 1, 31). Dacă rămân așa „cum au fost zidite, sunt foarte bune”, dar „dacă se îndepărtează în chip voluntar de la starea conformă naturii și dacă vin la o stare contrară naturii, ajung în rău.”²⁶.

Este important să rămânem, în această perioadă grea, la convingerea că Dumnezeu nu e autorul răului și al morții. În lumina unor astfel de înțelesuri propuse de autorii patristici, dar și ajutați de datele științifice, vom întrevădea o realitate nouă. Fiindcă e posibil ca noi să fim, într-un fel sau altul, autorii răului pe care îl trăim astăzi, fapt care merită din plin o analiză atentă, o reflecție onestă. E un drum incomparabil mai anevoios față de ceea ce ne oferă eticheta simplă a conspirației, care externalizează pur și simplu întreaga poveste. Pe acest drum al asumării am putea întrevădea greșelile ascunse, erorile de proiectare care ne-au afectat întreaga arhitectură a civilizației, și am putea descoperi deficitul de viață spirituală care însoțește dinamica lumii și a existenței, pentru a realiza că avem de a face cu o absență imposibil de înlocuit.

(*va urma*)

Arhid. Adrian Sorin Mihalache

25. Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, Scripta, București, 1993, p. 189.

26. *Ibidem*, p. 191.

GÂNDURI LA CEAS DE CORONAVIRUS

Au trecut deja câteva săptămâni bune de când a venit peste noi epidemia de coronavirus. Încă din ianuarie am urmărit știrile din China, cu destulă îngrijorare, dar am sperat că epidemia va fi stinsă în fașă, acolo de unde a pornit.

Am un coleg specialist în modele statistice privind transmisia bolilor infecțioase, care a studiat foarte bine epidemia de coronavirus SARS din 2003. Într-un seminar pe care l-a ținut acum mai mult de zece ani în laboratorul meu, ne-a spus că atunci când va veni următoarea epidemie cea mai bună variantă pentru a o putea opri este atacul direct la sursă. Cu antivirale, de preferință. Și ne-a mai spus că, dacă virusul scapă cumva din zona de unde a început, o să fie aproape imposibil de oprit. Din păcate, optimismul meu s-a dovedit a fi greșit. Virusul nu a fost eradicat la Wuhan și s-a răspândit în lumea întreagă.

Pe lângă epidemia reală, cauzată de virus, s-au manifestat însă alte trei epidemii.

Prima, după ce coronavirusul a scăpat se sub control, a fost *epidemia de căutat vinovați*. Această epidemie s-a manifestat în multe feluri: i-am judecat și i-am condamnat pe cei care mănâncă lilieci și alte

lighioane în Wuhan, apoi am incriminat guvernul Chinez, care nu a interzis aceste practici după epidemia din 2003 și a mințit în ianuarie, acuzându-i de rasism pe toți cei care și-au închis granițele (acum, că și China a închis granițele, nimeni nu mai vorbește de rasism...), în fine, au fost incrimiate și guvernele din țările în care trăim, care au permis manifestații uriașe de 8 Martie, mii de persoane infectându-se cu acest prilej, sau au lăsat să expire peste un miliard de măști de protecție și nu au mai comandat altele.

Nu e greu să îți dai seama, însă, că această epidemie de căutat vinovați are consecințe foarte grave asupra sufletului celor infectați. Slujbele Bisericii la vreme de epidemie au o singură temă: toți am greșit, iar din pricina păcatelor noastre vine acum epidemia peste noi. Dar niciodată nu vom găsi în slujbe vreo acuză contra cuiva. Și cred că asta vine din faptul că acuzatorul suprem este diavolul; în felul acesta, acuzând-i pe ceilalți, devenim și noi discipoli ai lui.

În plus, dacă e să judecăm cu mintea limpede, experții ne spun că cea mai probabilă sursă a pandemiilor viitoare nu sunt animalele sălbatice, ci cele peste 50 de miliarde de găini din lumea întreagă crescute

în baterie (cum zic francezii). Condițiile catastrofale de igienă din aceste cutii suprapuse favorizează, bineînțeles, răspândirea virușilor, iar un virus care are 50 de miliarde de gazde posibile dispune de o grămadă de oportunități de mutație, care îi permit răspândirea de la păsări la oameni și apoi de la oameni la alți oameni. Virușii care vin de la păsări tind să fie mult mai ucigași decât coronavirusul. Acest butoi de pulbere epidemiologică pe care stă omenirea sporește cu fiecare an. Un guvern poate interzice consumul de lilieci sau de pisici sălbatice, dar niciodată oamenii nu vor accepta să își reducă consumul de carne de pui sau să dea câteva centime în plus pentru ca puii să fie crescuți în condiții decente. Așadar, dacă e să căutăm vinovați și să acuzăm, prima direcție spre care trebuie să arătăm cu degetul suntem noi. Exact așa cum spun slujbele Bisericii.

A doua epidemie a fost *epidemia de conspiraționism*. Numărul celor „infecțați” de această epidemie de mesaje conspiraționiste pe internet e mult mai mare decât numărul celor infectați de coronavirus. Iar mesajele lor sunt elocvente. Că virusul a fost cauzat de rețelele 5G¹, de laboratoarele americane, chinezești, rusești, de Soros, de grupul Bildberg, de Bill Gates, de masonerie, de un guvern din umbră,

1. Unii au dat foc și la turnuri de telefonie mobilă ca să oprească epidemia.

care aparent conduce toată planeta etc. Sau că boala se vindecă cu cimbrisor, chimen sau dușuri fierbinți. Mai mult, că atunci când va apărea vaccinul împotriva coronavirusului acesta va fi folosit ca să introducă un cip electronic în noi și să ne marcheze cu semnul fiarei. Și, bineînțeles, că virusul nu există, că totul e o păcăleală făcută de dușmanii bisericii, care vor să nu mai mergem la slujba de Paști.

Ce m-a întristat mai mult a fost că unul din mediile cele mai propice în care s-a răspândit această epidemie de conspiraționism sunt conturile unor oameni ai Bisericii pe rețelele de socializare. Și nu mă refer aici la niște adolescenți frustrați, care stau toată noaptea pe calculator și nu au altceva mai bun de făcut. Mesajele teoriilor conspirației au fost transmise de persoane cu prestanță duhovnicească și cu un mesaj creștin profund, care scriu cărți, au emisiuni în mass-media și îndrumă mii de oameni.

Ca în orice epidemie, este bine să ne întrebăm din ce cauză se propagă această atitudine și de ce oameni implicați serios în viața Bisericii, stabili în credință, au

căzut pradă acestui virus conspiraționist? Un prieten mi-a dat o explicație foarte simplă: „Părinte, e o diferență mare între a fi credincios și a fi credul!”.

Dumnezeu ne-a înzestrat cu o minte care poate pricepe tainele Creației și a făcut asta pentru că vrea să nu ne mai fie frică de Creație, să nu o idolatrizăm, cum făceau păgânii, ci, dimpotrivă, să o

înțelegem și să o stăpânim. Iar a ceda iraționalului, credulității și conspiraționismului este o abandonare a acestui dar primit de la Dumnezeu.

Credulitatea nu este naturală, dar se instaurează treptat, mai ales când ești bombardat cu mesaje care vehiculează probleme imaginare: privind de pildă apa, mâncarea acidă, mâncarea și E-urile, vaccinurile care omoară copiii în chinuri groaznice, tururile de telefonie mobilă, care cauzează cancerul (și mai nou coronavirus), microundele, care și ele cauzează cancerul (și mai nou coronavirus), internetul fără fir (Wi-Fi), care cauzează și el cancerul (și mai nou coronavirus), sau metodele miraculoase și dietele care ar vindeca de cancer, dar sunt discreditate de companiile farmaceutice. Lista ar putea continua pe câteva pagini.

Astfel de epidemii informaționale circulă de ani de zile și au pregătit terenul foarte bine pentru epidemia de conspiraționism cu care ne confruntăm în cazul coronavirusului. Iar în Biserică oamenii cu educație științifică s-au oferit cu parcimonie să „exorcizeze” credincioșii de această epidemie. Personal mă număr și eu printre cei vinovați. Nu am făcut-o, poate, pentru că am considerat că erau alte probleme mai impor-

tante de rezolvat și ne-am gândit că niște teorii ale conspirației, care circulă marginal, nu pot face prea mult rău. Sau poate că am fost prea leneși. Ori ne-am temut să nu-i supărăm pe ceilalți.

Dar ne-am înșelat. Aceste teorii au pregătit terenul credulității printre frații noștri creștini și i-au făcut mult mai permeabili la mesajele conspirationiste din ultimele săptămâni, mesaje care fac atât de mult rău. Poate că un creștin a decis în urma unui astfel de mesaj conspiraționist că toată epidemia este o înșelătorie mediatică, iar coronavirusul e doar un fel de răceală, așa că nu s-a protejat și s-a infectat, contaminându-și mama, care poate a murit... Cunosc un asemenea caz... E bine să ne gândim și la astfel de posibilități atunci când ne ard degetele și nu ne putem abține să trimitem mai departe un mesaj conspiraționist către unii dintre frații noștri mai naivi.

Teoriile conspiraționiste anti-vaccin, de pildă, o să facă și mai mult rău atunci când – dacă ne ajută Dumnezeu – se va descoperi un vaccin împotriva coronavirusului. Iar marea majoritate a celor ce cred în astfel de teorii vor refuza să se vaccineze și să-i protejeze prin imunitate pe cei pe care coronavirusul îi poate secera.

A treia epidemie este una îmbucurătoare, așa putea chiar să o numesc *epidemia de rugăciune*. De la începutul carantinei s-au organizat mai în toate bisericile grupuri de rugăciune, discuții duhovnicești, cateheze pentru adulți și copii. La biserica noastră am încercat și înainte să

organizăm astfel de discuții, dar parcă luptam cu morile de vânt: veneau doar 4-5 familii, destul de rar, mereu aceleași, astfel încât trebuia să insist mult pentru ca oamenii să învețe ceva ori să se roage mai mult.

Dar iată că îndată ce am intrat în carantină, la catehezele făcute pe Zoom au participat până acum între 60 și 100 de familii, iar programul de rugăciune al unor credincioși a devenit așa de intens (câteva ore bune pe zi), încât a ajuns să-mi fie mie rușine de cât de puțin mă rog (chiar dacă mă rog mai mult ca înainte). În plus, am văzut gesturi de solidaritate și de dragoste creștină care m-au bucurat foarte mult.

O să mai dureze ceva timp până se va găsi o soluție care să oprescă de-a binelea progresul epidemiei de coronavirus. Între timp, e bine să evităm atât *epidemia de căutat vinovați*, cât și de *epidemia de conspiraționism*. În schimb, eu zic să încercăm să ne infectăm cât mai repede și să transmitem la cât mai mulți oameni *epidemia de rugăciune*.

Sfântul Vasile făcea o comparație între albină, care știe să scoată miere din orice floare, chiar și din cele otrăvitoare, și păianjen, care poate să scoată otravă tot din orice floare, chiar și din cele cu miros frumos. Să luăm și noi aminte, în situația în care ne aflăm, că bine ar fi să ne asemănăm albinei, și nu păianjenului, ca să putem trage cât mai mult folos duhovnicesc din ceea ce trăim.

Pr. Răzvan Bena, Paris

Rețete

și sfaturi practice

CHIFTELE SCOȚIENE CU OUĂ DE PREPELIȚĂ

Ingrediente: cârnați de mistreț (250 g), pătrunjel tocat și alte plante aromatice (trei linguri), sare și piper proaspăt măcinat, făină, două ouă de găină, pesmet (două cești), oțet (o linguriță), ouă de prepeliță (15), ulei pentru prăjit.

Mod de preparare: cârnații se curăță de membrană și se amestecă cu plantele aromatice. Ouăle de prepeliță se fierb două minute în apă cu oțet și se decojesc. Se formează chifteluțele cu ouă de prepeliță, se trec prin făină, ou și pesmet, apoi se prăjesc patru-cinci minute în ulei încins.

COROANĂ DIN COASTE DE MIEL

Ingrediente: coaste de miel curățate (un kilogram și jumătate sau două), sare și piper proaspăt măcinat.

Umplură: supă de pui sau apă (o ceașcă sau 240 ml), caise și prune uscate, fistic (câte o jumătate de ceașcă), ulei de măsline extravirgin (o jumătate de ceașcă sau 165 ml), o ceapă mijlocie, tocată,

coriandru măcinat (o jumătate de linguriță), patru cești de couscous deja fiert, pătrunjel tocat (trei sferturi de ceașcă), sare și piper.

Sos: frunze proaspete de mentă (o ceașcă), frunze și codițe subțiri de pătrunjel (o ceașcă), fistic (un sfert de ceașcă), ulei de măsline (o ceașcă), sare și piper.

Mod de preparare: se cos cele două șiruri de coaste sub formă de coroană. Carnea, condimentată din abundență cu sare și piper, se coace timp de o oră, o oră și jumătate, la 90 °C (sau până când temperatura cărnii ajunge la 46 °C). Între timp se pregătește umplutura: caisele, prunele și fisticul se opăresc, timp de 10 minute, cu supa fierbinte.

Separat, se călesc la foc mic ceapa și coriandrul în trei linguri de ulei. Se amestecă apoi couscous-ul, fructele (nu și supa), ceapa, pătrunjelul, restul de ulei (120 ml), sare și piper și se menține totul

la cald. Pentru sos se pasează menta, pătrunjelul și fisticul cu 60 ml de ulei de măsline, apoi se adaugă încă 180 ml de ulei, sare și piper.

Când carnea ajunge la 46 °C se scoate din cuptor și se acoperă oasele cu o folie de aluminiu, ca să nu se ardă. Cuptorul se încălzește la maxim (260 °C), se rumenește carnea aproximativ 10 minute (sau până când ajunge la aproximativ 54-57 °C), apoi se scoate din cuptor și se lasă de-o parte un sfert de oră. Coroana se umple cu couscous și se servește cu sosul de mentă și pătrunjel.

MAZUREK POLONEZ

Ingrediente: (aluat) făină (300 g), unt (150 g), zahăr (80 g), un ou, una-două linguri de lapte; (umplură) gem de prune (150 g), lapte condensat (o conservă de 400 sau 500 g), migdale, ciocolată, caise uscate pentru decor.

Mod de preparare: conserva de lapte condensat se fierbe timp de trei ore la foc mic (atenție să fie mereu acoperită cu apă!). Din făină, unt, zahăr, ou și lapte se formează un aluat care se întinde în foaie groasă și se lasă cel puțin o oră la frigider, apoi se întinde pe hârtie de copt după forma tăvii (aproximativ 26x32 cm) sau în formă de ou. Se taie marginile neregulate și se formează fășii care se așază de jur împrejurul aluatului. Se unge interiorul cu gem și se coace 25 de minute la 180 °C. După ce s-a răcit, se umple cu caramelul obținut din lapte condensat și se decorează.

OUĂ DE PAȘTI ÎN CULORI NATURALE

Ingrediente: apă (un litru), oțet (două linguri), ouă fierte, patru cești de sfeclă roșie tocată (roz), patru cești de foi de ceapă (portocaliu), trei linguri de curcuma (galben), trei cești de varză roșie tocată (albastru deschis), patru cești de afine (albastru închis), patru cești de spanac (verde).

Mod de preparare: apa și oțetul se dau în clocot, apoi se adaugă restul ingredientelor și se fierbe totul la foc mic timp de 30-45 de minute. Ouăle fierte se lasă cel puțin 30 de minute (sau până la 24 de ore la frigider) în decoctul răcit și strecurat.

*Pagină realizată de preoteasa
Ramona Andronache*

TALON DE ABONAMENT

Abonamentul se face pe baza acestui talon. Completați spațiile, bifați rândurile corespunzătoare, semnați în dreapta jos și trimiteți-l prin poștă pe adresa redacției: **1, Bd du Général Leclerc, 91470 Limours, Franța**, sau prin e-mail: **apostolia@mitropolia.eu**

Doresc să mă abonez la **Apostolia** pentru:

în Franța		6 luni	☐	15 EUR*	12 luni	☐	25 EUR*
în alte țări	Tarif Economic II		☐	13 EUR*		☐	25 EUR*
	Tarif economic	☐	16 EUR*	☐	30 EUR*		

în România	☐	6 luni	40 RON*	☐	12 luni	75 RON*
-------------------	--------------------------	---------------	----------------	--------------------------	----------------	----------------

Abonament de susținere, 12 luni: **60 EUR*** **80 EUR*** **100 EUR***

Nume **Prenume**

Adresa

Telefon **e-mail**

Am achitat suma de EUR prin cec (ordinul: MOREOM) sau prin virament bancar în contul: 00037281207, MOREOM; Banca 30003, Agentia 02221 Cheia RIB 97;

Cod IBAN FR76 3000 3022 2100 0372 8120 797; BIC SOGEFRPP

PENTRU ROMÂNIA: Cont: RO89BRDE445SV14167164450 – RON, BRD SOCIETE GENERALE, Calea Dorobanților nr 135, BUCUREȘTI

* include și cheltuielile de transport

PREȘEDINTE:

IPS Arhiepiscop și Mitropolit IOSIF

VICEPREȘEDINȚI:

PS Siluan

PS Timotei

PS Marc

PS Atanasie de Bogdania

PS Teofil de Iberia

REDACȚIA:

Pr. Iulian Nistea

Diac. Bogdan Grecu

Alexandru Ojică

COLABORATORI PERMANENȚI:

Pr. Ioan Gînscă

Pr. Noël Tanazacq

Pr. Patriciu Dorin Vlaicu

Elena Soare (*traducere*)

Viorel Ștefăneanu

CORECTOR:

Elena Soare

TEHNOREDACTARE ȘI DESIGN:

Editura TEOGNOST

COORDONATOR:

Monahia Antonia

m.antonia@mitropolia.eu

ADRESA REDACȚIEI:

1, bd du Général Leclerc,

91470 LIMOURS

Tel: 0033 (0) 1 64915924

Fax: 0033 (0) 1 64912683

E-mail: apostolia@mitropolia.eu

„Trecut a noapte, deci, – dac’ a trecut cu adevărat,
și Cel care mort era atunci, acum Se-arată luminos;
Acesta, înăuntru, piatra a zguduit o,
Lumină poartă, lumină răspândește, lumină este.
Fără’ndoială fiu al luminii este
și al luminii slujitor...”

Sfântul Roman Melodul, Imnul XLI, 18,

*Cel Care învingând moartea înnoiește toată făptura,
să ne umple inima de bucuria și lumina nepieritoare
a Sfintei Sale Învieri!*

Hristos a înviat !